

יד מהרש"א

מסכת כתובות

פרק הכותב

דף פג. - דף צ.

ט' כסלו תש"ע

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף פג.....	4
גמרא וכי כתב לה.....	4
תד"ה כדרב כהנא וכל א"ד שבו.....	5
דף פג:.....	10
תוספות ד"ה רב אשי אמר.....	10
תוספות ד"ה פירי פירות.....	12
תוספות ד"ה הוה אמינא עד עולם אפירות.....	15
דף פד.....	16
תד"ה וסבר רב תנאו בטל ותד"ה ורב סבר.....	16
רש"י ד"ה ינתנו ליורשים וגמרא אין הכי נמי.....	24
דף פד:.....	27
תד"ה ולר' עקיבא תפיסה לא מהניא כלל.....	27
תוספות ד"ה והוא שתפס.....	30
תד"ה ואמר ר' יוחנן.....	31
דף פה.....	33
רש"י ד"ה קרענא.....	33
תוספות ד"ה אית לך סהדי ובא"ד דבאותה שעה.....	34
דף פה:.....	37
תוספות ד"ה ועוד כל א"ד שבו.....	37
דף פו.....	40
תוספות ד"ה תיזיל ותיחלה ובא"ד ואם.....	40
תוספות ד"ה לאשה לא.....	42
תוספות ד"ה אמר לא ניהא לי.....	44
דף פו:.....	46
תוספות ד"ה אינה מגורשת ובא"ד מיהו.....	46
תוספות ד"ה ר' אליעזר אומר.....	48
דף פו:-פז.....	51
תוספות ד"ה נדר ושבועה ורש"י ד"ה כתוב דלא משבעת לי.....	51
תוספות בד"ה מנכסי יתומים.....	53
בא"ד דלא תוקמא.....	54
דף פז:.....	56
תוספות ד"ה ואלו נשבעין.....	56
תוספות ד"ה או דלמא פוגמת.....	58
תוספות ד"ה ועוד אין נשבעין.....	62
דף פח.....	64
רש"י ד"ה לידי שבועה דאורייתא.....	64
תוספות ד"ה מייתי לה ובא"ד אי נמי.....	65
תד"ה היכי סמיך.....	67
דף פח:.....	69
תוספות ד"ה בית דין משביעין אותו ותד"ה וקמפליגי ותד"ה לאפוקי.....	69
דף פח:-פט.....	78
סוגיא דהוציאה גט ואין עמו כתובה וכו'.....	78
דף פט:.....	93
גמרא אלא כולה.....	93
רש"י ד"ה מנלן.....	97

דף פג.

גמרא וכי כתב לה

גמרא וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא כו' ממאי דפריך מאמירה לכתיבה גם ממלת הכי שנראה כמיותר נ"ל לפרש דבלאו הך דתני ר' חייא אומר ה"מ לפרש הכותב דמתני' דהיינו בכתיבה וקנין ולא תקשי ברייתא דאיירי באמירה בעלמא אבל השתא דתני ר' חייא האומר ע"כ האי כתיבה דמתני' נמי הכי הוא באמירה בעלמא בלא קנין ותקשי והתניא כו' וק"ל:

(1) משנה

(א) הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסך

(ב) אם מכרה ונתנה קיים

(2) ברייתא

(א) האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו וכו' לא אמר כלום

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) "וכי כתב לה הכי מאי הוי"

(ii) כלומר מאי שנא דבמשנה כתיב אשר מכרה קיים ובברייתא תניא דלא אמר כלום

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) וליתרצי

(1) דכתיבה דמשנה משמעו כתיבה וקנין ולכן מכרה קיים

(2) משא"כ בברייתא דאמירה בפשיטות משמעו דלא עשה קנין

(ב) תירוצ

(i) קא סמכי בגמרא על תני ר' חייא דמבאר דמשנה לאו דוקא דאיצטריך כתיבה

(ג) שים לב

(i) דבזה מובן דמקשי בגמרא בלשון "וכי כתב לה הכי מאי הוי"

(ii) לאשמועינן דמקשי להאי "כתיבה" דמשנה דאין משמעו כתיבה דוקא

תד"ה כדרב כהנא וכל א"ד שבו

תוס' בד"ה כדרב כהנא כו' ואי איפשי בה דמייתי הוה לשון טוב כו' וי"ל מדקאמר נחלה הבאה כו' משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו בבאת לו כבר כו' עכ"ל ומשום דהך מלתא דבלשון טוב אפילו בבאה לו כבר נמי לא פסיקא לכך מייתי מדרבא מדהאומר אי אפשי כו' והיינו כגון זו באיני ניזונת ואיני עושה דבאה לו כבר ותוכל להסתלק בלשון טוב דהיינו אי אפשי ומיניה שמעינן בנחלה הבאה דנקט היינו ע"כ אפילו בלשון גרוע אבל לפר"י לקמן דמסברא ידע דלישנא מעליא מהני אפילו בבאה לו כבר הוצרך לפרש דלא אייתי מלתא דרבא אלא כדי ליתן טעם כו' כמ"ש לקמן ודו"ק:

בא"ד דלא תקשי למאי דאוקמי בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קי"ל דאין אדם מקנה דשלב"ל כו' עכ"ל ובלאו הכי פירות לא הוו מיקרי דשלב"ל דה"ל כמו דקל לפירותיו דלא מקרי דשלב"ל כדאמרי' בעלמא וק"ל:

בא"ד דאטו יש לה ליטול מזונות בע"כ וכשרוצה חוזרת בה ולא קמ"ל רב הונא אלא שיכולה להפקיע כו' עכ"ל וכ"כ התוס' פ' נערה דבאמרה איני ניזונת כו' אינה מפקעת התקנה לגמרי דלמחר תאמר שתעשה לו וניזונת כו' ע"ש אלא כל זמן שתאמר איני ניזונת אשמעינן דיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה אבל סילוק דהכא דאין לי דין ודברים ודאי דליכא לפרושי אלא שאין יכול לחזור בו כדמוכח במתני' וק"ל:

בא"ד והשתא מייתי מדרב כהנא דנהי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק כו' עכ"ל למאי שכתבו הכא דלאשה איבעי לה לאתנויי כו' ה"נ בהך דרב כהנא דלבעל ה"ל לאתנויי ומתני האשה וה"ל פטומי מילי ולתירוץ ראשון נמי ע"כ מלתא דרב כהנא לאו בדרך תנאי קאמר דהך מלתא מדר' יהודה דגבי שאר כסות ועונה שמעינן לה שפיר ואדם מתנה כו' דקאמר רב כהנא לאו דוקא אלא סילוק בעלמא וה"נ רשב"ג דקאמר מפני שמתנה כו' לאו דוקא אלא סילוק הוא דבהכי איירי כולה מתני' ודו"ק:

(1) משנה

(א) הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך אם מכרה ונתנה קיים

(2) גמרא

(א) אמרי דבי ר' ינאי

(i) הסתלק בעודה ארוסה מזכותים בנכסי מלוג שלה אשר בתקנת חכמים יבואו לו כשישאנה

(ii) ואתיא מתניתין

(1) כדרב כהנא דאית לי' אשר אדם מתנה שלא יירש נחלה אשר תבא לו בתקנת חכמים

(2) וכדרבא דאית לי' דשומעין לה לאשה דאומרת "אי אפשי בתקנת חכמים ולכן איני ניזונת ואיני עושה"

(3) תוספות

(א) ב' שיטות על הא דאיצטרכי לדבי ר' ינאי בין להך דרב כהנא ובין להך דרבא

4) שיטה א'

- (א) ראשית קא סמכי דבי ר' ינאי על רב כהנא לקבוע דמסתלק איניש מנכסים דאכתי לא באו לו
(ב) ולאח"כ

- (i) קא סמכי על רבא לקבוע דהך דרב כהנא מדובר בלשון גרוע כגון "דין ודברים אין לי"
(ii) דכיון

- (1) דבהך דרבא בלשון טוב של "אי אפשי" מסתלקת אפילו מזכות מזונות דכבר בא לה בנשואי'
(2) מוכרח דרב כהנא אתא לאשמועינן דלשון גרוע מיהת מהניא לסילוק מנחלה דאכתי לא באה

5) שיטה ב' דהיינו שיטת ר"י כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה

(i) מסברא כבר נודע לן דבלשון טוב מסתלק אפילו היכא דכבר בא לידו

(ii) ואשר בלשון גרוע מיהת מסתלק מזכות דאכתי לא בא

(iii) ולהא לא איצטריך לא לרב כהנא ולא לרבא

(ב) אלא דאיצטרכי לדרב כהנא ולדרבא לתרץ קושיא זו

(1) היאך יכולין להסתלק מזכות דאכתי לא בא ואשר דבר שלא בא לעולם הוא

(2) הרי קיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

(ii) ומתציין מדרבא

(1) דכיון דלטובתו תיקנו אותו זכות

(2) יכול לומר אי אפשי בתקנת חכמים אף בדבר שלא בא לעולם

(ג) שים לב בהך דרבא

(i) דאף על גב דלאשה נשואה כבר בא לה זכות מזונות

(ii) מכל מקום מזונות גופייהו אכתי לא באו לעולם

6) המשך תוספות בא"ד דאטו יש לה

(א) קשיא לשיטת ר"י

(i) למה איצטריך להו למיסמך נמי על דרב כהנא

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

(i) אלו לא סמכינן אלא על הך דרבא לגבי אשה שאמרה איני ניזונית ואיני עושה

(ii) מציינו למיטעי ולמימר

(1) דלגבי מזונות

(א) מחמת דהוה דבר שלא בא לעולם אכן לא מציא להפקיע זכותה מתקנת חכמים דתקנו
מזונות תחת מעשה ידי'

(ב) ולא קמ"ל רבא

(i) אלא דמציא למימר איני ניזונית ואיני עושה עד שתחזור בה

(ii) דלא מסתבר אשר יוכל בעל להכריחה לזון ממנו בעבור מעשה ידי'

(2) ואשר במשנה דידן

(א) נמי לא מצי להפקיע זכותו בדבר שלא בא לעולם

(ב) וגם ליכא למימר אשר מסתלק עד שיחזור בו דהרי משמעו של "אין לי דין ודברים" היינו דמסתלק לעולם

(iii) ולהכי איצטריך לדרב כהנא

(1) דבמילתי' מדובר בסילוק עולמית מנחלה הבא לו

(2) לאשמועינן דבתקנת חכמים אכן יכול להפקיע זכותו לעולם אף בדבר שלא בא לעולם

(3) ואכן בהאי דאיני גיזונית ואיני עושה יכולה להפקיע זכותה לעולם

(iv) ומוסיפין דבי ר' ינאי כדאמרן דהיינו טעמא דרב כהנא כדמפרש רבא

(1) דכיון דלטובתו תיקנו אותו זכות

(2) יכול לומר אי אפשר בתקנת חכמים אף בדבר שלא בא לעולם

(7) המשך תוספות בא"ד דלא תיקשי

(א) קשיא לשיטת ר"י

(i) אף אלו במשנה הוי מדובר בכתב לה לאחר נישואין בזמן שזכותי בעל בנכסי מלוג – כולל דקלי נכסי מלוג – כבר באו לעולם

(ii) נמי איצטרכי להו לדבי ר' ינאי להך דרב כהנא ולהך דרבא

(1) דהרי אכתי לא באו לעולם פירות שיגדלו לעתיד מהני נכסי מלוג

(2) והוה קשה לן האיך מצי בעל סליק נפשי' מן הני פירי

(ב) תירוצ

(i) פירי דלעתיד לא מיקרי דבר שלא בא לעולם

(ii) דדנין כאלו אמר דין ודברים אין לי בדקלים – דכבר באו לעולם – לפירותיהן

(8) המשך תוספות בא"ד והשתא מייתי מדרב כהנא

(א) הקדמה

(i) ברייתא

(1) האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה

(2) בדבר שבממון תנאו קיים ומסתלקת מהני זכותים

(ב) קשיא

(i) בין לשיטה א' בין לשיטת ר"י תיקשי דאמאי איצטריך להו לדרב כהנא ודרבא

(ii) הרי מן ברייתא דשאר כסות ועונה כבר מוכרח דמצי סליק נפשי' בעודה ארוסה

(ג) תירוצ א' כמבואר במהרש"א

(i) חלק א'

(1) מהך דשאר כסות ועונה אין להסיק כלום

- (2) דהתם מיירי דרך תנאי ולפיכך יכול להתנות דלענין דבר זה יחולו הנשואין ולענין דבר זה לא יחולו כמבואר בתוספות רא"ש
- (3) ואיצטריך הך דרב כהנא ולהך דרבא למילף אשר בדרך סילוק נמי מהני
- (ii) חלק ב'
- (1) קשיא
- (א) הרי רב כהנא גופי' בדרך תנאי אזיל דהרי קאמר "מתנה" אדם וכו'
- (2) תירוץ
- (א) מוכרח דרב כהנא בדרך סילוק אזיל ולשונו "מתנה" לאו דוקא
- (ב) דאלו דיקא בדרך תנאי אזיל מאי רבותי' דרב כהנא
- (ג) הרי משאר כסות ועונה כבר נודע לן דדרך תנאי מהניא
- (ד) קשיא
- (i) הקדמה
- (1) המשך משנה דידן
- (א) תנא קמא
- (i) האומר דין ודברים אין לי וכו' בחייד ובמותך
- (ii) מסתלק בזה אף מירושתה
- (ב) ר' שמעון בן גמליאל
- (i) לא מסתלק מירושתה
- (ii) מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה
- (ii) קשיא
- (1) לכאורה משמע מהך דר' שמעון בן גמליאל דמשנה כולה בתנאי משתעי
- (iii) תירוץ
- (1) מסתבר להיפוך ואשר ר' שמעון בן גמליאל הוא דלא דק
- (2) והא ראי' דחוץ מהך דר' שמעון בן גמליאל לא משתמשת משנה כולה בלשון תנאי
- (ה) תירוץ ב' כמבואר במהרש"א
- (i) לית למידק מן שאר כסות ועונה אשר בנידון דידן בעודה ארוסה מסתלק בעל
- (ii) דבהך דשאר כסות ועונה
- (1) בעל הוא דמחייב בשאר כסות ועונה
- (2) ואתא שפיר דבעל הוא דמתנה שלא יתחייב בשאר כסות ועונה
- (iii) משא"כ במשנה דידן
- (1) אשה היא דמחוייבת להעביר לבעלה זכותים בנכסי מלוג שלה
- (2) והוה אמינא
- (א) אשר דיקא עלי' להתנות שלא תתחייב להעביר זכותים אלו

(ב) משום דדברי בעל פטומי מילי בעלמא נינהו

(iv) ולכן

- (1) מייתי דרב כהנא בנחלה הבאה לאדם ממקום אחר
- (2) אשר אף בנידון דידי' בעל הוא דמתנה שלא לקבל זכותים בנכסי מלוג של אשתו
- (3) ואפ"ה מסתלק ולא אמרינן אשר דברי בעל פטומי מילי בעלמא נינהו

דף פג:

תוספות ד"ה רב אשי אמר

[דף פג עמוד ב] בד"ה רב אשי כו' למאי דלית ליה לרב אשי יד בעל כו' תימא אמאי כו' עכ"ל פי' לדבריהם דודאי אית ליה לרב אשי בעלמא יד בעל השטר על התחתונה אלא דהכא כיון דנכסייך לא משמע אלא ממכירה שמוכר הוא בחייה דסילק נפשיה ודאי דאין לחלק בין לכתחלה לדיעבד אבל לאביי דבנכסייך לא משמע ליה סילוק ממכירתה אלא משום דיד בעל השטר על התחתונה ומשום ספיקא נימא דמפחות שבכולן דהיינו מכירה סילק נפשיה כיון דספיקא הוא לא תמכור מיהת לכתחלה ודו"ק:

(1) משנה כמבואר בתוספות

(א) בעל הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך אינו מסולק מפירות נכסי מלוג

(ב) אבל אם מכרה לנכסי מלוג שלה מכרה קיים בדיעבד

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) קשיא

(i) אמאי אינו מסולק מפירות

(ב) תירוץ דאביי

(i) מסופקין אם נכלל פירות במלה "נכסיך"

(ii) ויד בעל השטר – כלומר אשה בנידון דידן – על התחתונה

(ג) תירוץ דרב אשי

(i) "נכסיך" ברור אשר משמעו זכות מכירת נכסים ואשר אין משמעו פירות

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) בשלמא לאביי דסבירא לי' אשר יד בעל השטר על התחתונה

(1) מובן דלא תמכור לכתחלה ומכרה אינו קיים אלא דיעבד

(2) דמשום דידה של אשה על התחתונה דנין לטובת בעל כל כמה דאפשר

(ii) אבל לרב אשי

(1) דלית לי' יד בעל השטר על התחתונה

(2) תיקשי דמאי טעמא לא יכולה למכור אף לכתחלה

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בפשיטות סבירא להו כולי עלמא אשר יד בעל השטר על התחתונה בספק משמעות

(ii) ולא פליג רב אשי

(1) אלא משום דברור לו אשר בנכסיך לא נכלל פירות של נכסים

(2) ולכן לא איצטריך לי' בנידון דידן למיסמך על הא דיד בעל השטר על התחתונה

(iii) ולכן תיקשי

(1) דהוי להו לתוספות לתרץ אשר לכן מכרה קיים דיקא דיעבד

(2) משום דמסופקין אלו "נכסיד" משמעו אף מכירה לכתחלה

(3) ומחמת דיד בעל השטר על התחתונה דנין לטובת בעל דאין מכרה קיים אלא דיעבד

(ב) תירוץ

(i) תוספות נוקטין אשר אביי ורב אשי תרוייהו אית להו

(1) דאלו ברור לן אשר "בנכסיד" משמעו מכירת נכסים

(2) ברור לן נמי דמדובר במכירת נכסים בין לכתחלה בין דיעבד

(ii) ולכן לרב אשי

(1) דברור לי' אשר בנכסיד נכלל מכירת נכסים

(2) מקשין תוספות שפיר דהוי לה למשנה למימר דמוכרת אף לכתחלה

(iii) מה שאין כן לאביי

(1) דמסופק אלו משמעו מכירת נכסים כל עיקר

(2) ודיקא מכח יד בעל השטר על התחתונה דנין דכולל מכירת נכסים

(3) מובן

(א) אשר מכח יד בעל השטר על התחתונה לא מסלקין בעל מזכותו במכירת נכסים כל כמה דאפשר

(ב) ולכן אין מכירה קיים אלא דיעבד

תוספות ד"ה פירי פירות

בד"ה פירי פירות כו' כמאן דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה כו' עכ"ל נראה דכבר הרגיש רש"י בזה שכתב וה"ק עד שיכתוב ובפירי פירותיהן היינו עד עולם עכ"ל ר"ל לאו כאילו כתב עד עולם דודאי לא מהני עד עולם לחוד אלא דפירי פירות שכתב כוונתו עד עולם וכן פירש הר"ן דבריו אך קשה לפרש"י דאמאי לא קאמר נמי הכא עד עולם ל"ל הא קמ"ל אף על גב דכתב עד עולם אי כתב לה פירי פירות אין אי לא לא דכה"ג אמר בסמוך גבי את"ל עד עולם דוקא כו' ועוד יש לדקדק לפרש"י אמאי לא מספקא ליה נמי אי תרוייהו לאו דוקא ובהא יש ליישב דאי תרוייהו לאו דוקא ה"ל למתני במתני' או עד עולם ודו"ק:

(1) משנה

(א) ר' יהודה

(i) כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם

(ii) הרי זה אינו אוכל פירות ופירי פירות

(2) גמרא

(א) איבעיא להו לר' יהודה

(i) צד א'

(1) פירי פירותיהן דוקא

(ii) צד ב'

(1) עד עולם דוקא

(iii) צד ג'

(1) תרוייהו דוקא

(ב) כלומר דאיבעיא להו בדיוק מכח איזו לשון אינו אוכל פירי פירות

(ג) נבאר להני צדדים להלן

(3) הקדמה

(א) שים לב

(i) אשר

(1) "פירי פירותיהן" לחוד בפשיטות מהני להסתלק מן "פירי פירותיהן"

(2) ולית למיבעיא אלא אלו מהני נמי לפירי דפירי פירותיהן

(ii) ואשר

(1) "עד עולם"

(א) יכול להיות דלא מהני אף לפירי פירות

(ב) ולאידך גיסא יכול להיות דמהני אף לפירי דפירי פירות

(4) צד א' לאיבעיא אליבא דרש"י

- (א) "פירי פירותיהן" דוקא
- (i) דמכח לשון זה מסתלק אפילו מפירי דפירותיהן
- (ii) אבל
- (1) אי לא כתב אלא ובפירותיהן עד עולם
- (2) לא מיסתלק אפילו מפירי דפירות
- (5) גמרא
- (א) קשיא
- (i) ולמה לה למשנה למיכתב "עד עולם"
- (ב) תירוצ
- (i) לאשמועינן דכיון דכתב פירי פירותיהן "כמאן דכתב לה עד עולם דמי"
- (6) תוספות
- (א) קשיא לרש"י
- (i) היאך יתכן לצד א' דאלו אמר "עד עולם" אינו מסולק אפילו מן פירי פירותיהן
- (ii) הרי קא מפרשי בגמרא דכתיב "עד עולם" לאשמועינן דפירי פירותיהן "כמאן דכתב עד עולם דמי"
- (iii) ומוכרח אשר עד עולם מהני טפי
- (ב) אלא על כורחך
- (i) אשר לצד א' הני תרי לישנא תרוייהו לאו דוקא
- (ii) כלומר
- (1) כדי להסתלק אף מן פירי דפירותיהן
- (2) מספיק למיכתב **או** פירי פירותיהן **או** עד עולם
- (7) מהרש"א
- (א) תירוצ לקושיית תוספות
- (i) רש"י הרגיש בקושיא זו ולכן דקדק לפרש "היינו עד עולם"
- (ii) כלומר אשר
- (1) "כמאן דכתב לה עד עולם דמי"
- (2) משמעו **דכוונתו** עד עולם ולא דיש לו **אותו** דין כאלו כתב לה עד עולם
- (8) צד ב' לאיבעיא
- (א) "עד עולם" דוקא
- (i) דבלישנא זו מסתלק אפילו מפירי דפירותיהן
- (ii) מה שאין כן
- (1) אלו לא הוסיף אלא "ומפירי פירותיהן"
- (2) אינו מסולק מן פירי דפירותיהן

(ב) קשיא

(i) ולמה לה למשנה למיכתב "פירי פירותיהן"

(ג) תירוץ

(i) למילף

(1) דלסילוק מן פירי דפירי פירותיהן לא מספיק לשון "פירי פירותיהן"

(2) ודיקא בדקאמר "עד עולם" מסתלק מהן

(9) מהרש"א

(א) הי לך עוד קשיא לשיטת רש"י אשר לצד א' "עד עולם" לא מספיק לסילוק אפילו מן פירי פירות

(ב) קשיא

(i) בדומה לפירוש גמרא לצד ב'

(ii) אמאי לא מפרשי נמי לצד א' אשר במשנה כתיב "עד עולם" לאשמועין

(1) אשר "עד עולם" לא מספיק אפילו לפירי פירות

(2) ודיקא בדקאמר "פירות פירותיהן" מסתלק מהן ואפילו מן פירי דפירי פירות

(10) צד ג' לאיבעיא

(i) תרוייהו דוקא

(1) כלומר דאינו מסולק מן פירי דפירי פירותיהן

(2) אלא בדקאמר "פירי פירותיהן" וגם "עד עולם"

(11) מהרש"א

(א) עוד קשיא לשיטת רש"י לצד א'

(i) אמאי לא איבעיא להו עוד צד ד':

(1) תרוייהו לאו דוקא

(2) כלומר דכדי להסתלק מן פירי דפירי פירותיהן

(3) מספיק או למימר "פירי פירותיהן" או למימר "עד עולם"

(ב) שים לב

(i) דלשיטת תוספות לצד א' לא קשיא מידי

(1) דהרי קבענו לתוספות אשר אכן היינו מהלך דצד א'

(ii) משא"כ לשיטת רש"י לצד א'

(1) אשר לשון "עד עולם" לא מהניא לסילוק

(2) ונמצא דלשיטתו לא הוזכר בגמרא צד זו דתרוייהו לאו דוקא

(ג) תירוץ

(i) רש"י יאמר לך

(1) דנקטי בגמרא בפשיטות דליכא למימר דתרוייהו לאו דוקא

(2) דאלו כן הוה לי' לר' יהודה למימר "פירי פירותיהן או עד עולם"

תוספות ד"ה הוה אמינא עד עולם אפירות

בד"ה ה"א עד כו' אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל כו' עכ"ל ובהא לא פליג ר"י את"ק דמודה דבלאו הכי אינו מסתלק מפירות שבמותה ומפירוש מהרש"ל בדשיירא מחיים שלא יאכל אחר מיתה עכ"ל ואפשר שהכריחו לפרש כן דבפירות שגדלו אחר מותה לא יוכל להסתלק אלא מירושה ולא ידענא הכרע בזה וק"ל:

(1) משנה

(א) עיין לשיטות תנא קמא ור' יהודה בטבלא

(i) לדין מי שכתב לאשתו דיקא "דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן"

(ii) ולדין מי שהוסיף "עד עולם"

טור ה'	טור ד'	טור ג'	טור ב'	טור א'	
ירושטה	פירות שגדלו לאחר מיתה למהרש"א	פירות שגדלו לאחר מיתה למהרש"ל	פירות שגדלו בחיי ונשארו לאחר מיתה	בחי'	
בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק אי לאו דאמר בחייך ובמותך	בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק כל עיקר	בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק כל עיקר	בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק כל עיקר	לת"ק מסולק אפילו מן פירי פירות לר' יהודה מסולק מפירות גרידא	בדלא הוסיף עד עולם
בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק אי לאו דאמר בחייך ובמותך	אין דינו כירושה אלא דינו כבטור ב' ולכן: לת"ק מסולק אפילו מן פירי פירות לר' יהודה מסולק מפירות גרידא	דינו כירושה בטור ה' ולכן בין לת"ק בין לר' יהודה אינו מסולק כל עיקר	לת"ק מסולק אפילו מן פירי פירות לר' יהודה מסולק מפירות גרידא	לת"ק מסולק אפילו מן פירי פירות לר' יהודה מסולק מפירות גרידא	בדהוסיף עד עולם

(2) שים לב גם כן

(א) אשר בדהוסיף בעל "עד עולם" לגבי פירות שגדלו לאחר מיתה

(i) מהרש"ל ס"ל דדינו כירושה בטור ה' ולית סילוק בין לת"ק בין לר' יהודה

(ii) מהרש"א ס"ל דאין לזה הכרע ויכול להיות דדינו כבטור ב' לגבי פירות שגדלו בחיי ונשארו לאחר מיתה

דף פד.

תד"ה וסבר רב תנאו בטל ותד"ה ורב סבר

[דף פד עמוד א] בד"ה וסבר רב תנאו כו' זה"נ לא ידע דמחיל שהרי אינו ברור לו שהיא תמות כו' עכ"ל ומהאי טעמא דלא ידע דמחיל ה"ל כמתנה על מה שכתוב בתורה אבל במילתא דרבנן א"נ דלא ידע דמחיל יוכל להסתלק ממנו ובהכי ניחא שהרי ר' יהודה ס"ל במתניתין דיכול להסתלק מירושתה אף על גב דלא ידע דמחיל והיינו משום דס"ל דירושת הבעל דרבנן ולא ס"ל דעשו חיזוק כשל תורה ומיהו קשה למאי דמסיק בפרק אף על פי לר' יהודה דגבי כתובה עשו חיזוק יותר משל תורה משום דשכיחא תקשי אמאי לא עשו נמי הכא בירושה חיזוק יותר משל תורה דהיא נמי שכיחא כדאמר לעיל וצריך לחלק דשכיחא דכתובה היינו משום דלכל יש כתובה משא"כ בירושה דהכא דאין לכל נכסי מלוג א"ק בסוגיא דפרק אף על פי דפריך לר"י משאר כסות ועונה אכתובה ומשני כתובה דרבנן ועשו כו' אמאי לא משני א"נ דכתובה דאורייתא לא ידעה דקמחלה כמ"ש התוספות הכא גבי ירושה ויש ליישב דסוגיא דפרק אף על פי [לא] אתיא כרב דמחלק בהכי לר"י ולמאי שכתבנו דבמילתא דרבנן אין לחלק ניחא נמי דקשיא להו לעיל לבעלי תוספות מפירות אירושה משום דבמלתא דרבנן אם עשו חיזוק יותר משל תורה כדבעי למימר מעיקרא ליכא לפלוגי בין ידע דמחיל ובין לא ידע ומיהו לפי האמת כיון דטעמיה דרב בירושה משום דעשו חיזוק כשל תורה לית לן למימר הכי אלא דומיא דשל תורה דהיינו דוקא בלא ידע דמחיל ולא קשיא כלל מפירות אירושה ועוד נראה דבפירות נמי לא ידע דמחיל דאינו ברור שיגדלו ודו"ק:

בד"ה ורב סבר כו' דהא במתניתין אפילו לר' יהודה מהני תנאה בפירות כו' עכ"ל לכאורה הוא מגומגם דודאי לר"י מהני תנאה בפירות ואפילו בפירי פירות אי מפרש לה בתנאה וכן בירושלמי ויש ליישב דקאי אהא דקאמר בפרק אף על פי דגבי כתובה עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה לר"י הכא גבי פירות מודה דלא עשו חיזוק ומשום דלא שכיחי כדאמר התם וק"ל:

(1) משנה

(א) כתב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך בחייך ובמותך

(i) לר' יהודה תנאו קיים ומסולק מירושתה

(2) גמרא

(א) לרב תנאו בטל ואינו מסולק מירושתה

(ב) הוה אמינא בטעמו של רב

(i) רב ס"ל דבדין דאורייתא מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים

(ii) ולכן אלו הוה ירושת בעל דאורייתא הוה מסולק מירושתה

(iii) אמנם

(1) רב ס"ל דירושת בעל אינה אלא דרבנן

- (2) ודחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
 (3) והיינו טעמא דתנאו בטל ואינו מסולק מירושתה

ג) קשיא לרב

i) אונאה ודאי דאורייתא היא ואפילו הכי סבירא ל' רב

- (1) דהאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה
 (2) תנאו בטל ויש לו עליו אונאה

טעם	קיים או בטל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	רב
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל	דרבנן	ירושה	תנאו קיים	רב
קשיא לרב מדין אונאה	תנאו קיים	אלו הוי דאורייתא	ירושה	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב

3) תוספות ד"ה וסבר רב

א) הקדמה

i) ר' יהודה ס"ל

- (1) אשר המקדש על תנאי שאין לך עלי שאר כסות ועונה דמדאורייתא הן
 (2) בדבר שבממון תנאו קיים

ii) גמרא בפרק הזהב

- (1) רב יאמר לך אשר ר' יהודה ס"ל כותי' דרב לגבי אונאה דתנאו בטל
 (2) והיינו טעמא

א) דלגבי אונאה לא ידע ולא מחיל

i) ודיקא היכא דלא ידע ולא מחיל חשיב כמתנה על מה שכתוב בתורה

ii) ואכן אית ל' לר' יהודה דמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

ב) משא"כ שאר כסות ועונה דידעה ומחלה

i) ולכן לא חשיב כמתנה על מה שכתוב בתורה

ii) ומובן אשר תנאו קיים

טעם	קיים או בטל	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	רב
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל		דרבנן	ירושה	תנאו קיים	רב
קשיא לרב מדין אונאה	תנאו קיים		אלו הוי דאורייתא	ירושה	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	לא מחיל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב ור' יהודה
	תנאו קיים	מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

ב) קשיא

(i) נהדר לקושיית גמרא לרב

(1) אשר רב לגבי אונאה ס"ל דתנאו בטל בדאורייתא

(2) ואפילו הכי אלו הוי ירושת הבעל דאורייתא הוי ס"ל דתנאו קיים

(ii) אמאי לא מתרצי דהיינו טעמא דירושת הבעל שאני משום דידע ומחיל

טעם	קיים או בטל	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל		דרבנן	ירושה	תנאו קיים	רב
ומתורץ דדינו שונה מירושה	תנאו קיים	מחיל	אלו הוי דאורייתא	ירושה	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	לא מחיל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב ור' יהודה
	תנאו קיים	מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(ג) תירוצ

(i) ירושת בעל נמי חשיבא לא ידע ולא מחיל מטעם אשר אינו מעניינו

(ii) ולכן שפיר מקשין בגמרא

(1) אשר אלו ירושת בעל דאורייתא הוה

(2) הוה לי' לרב למימר דתנאו בטל כי הך דאונאה

טעם	קיים או בטל	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל		דרבנן	ירושה	תנאו קיים	רב
ולכן מקשין לרב מן דין אונאה	תנאו קיים	לא ידע דמחיל	אלו הוי דאורייתא	ירושה	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	לא מחיל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב ור' יהודה
	תנאו קיים	מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) כיון דקבענו אשר ירושה לא ידע ולא מחיל

(ii) תיקשי לר' יהודה

(1) דס"ל בירושה דתנאו קיים

(2) אע"ג דבאונאה ס"ל דתנאו בטל היכא דלא ידע ולא מחיל

	בטל קיים או	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
קשיא דמאי שנא מן אונאה	קיים	לא מחיל	דאורייתא	ירושא		ר' יהודה
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל		דרבנן	ירושא	תנאו קיים	רב
ולכן מקשין לרב מן דין אונאה	תנאו קיים	לא מחיל	אלו הוי דאורייתא	ירושא	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	לא מחיל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב
	תנאו קיים	מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(ב) תירוץ

- (i) אכן מוכרח דר' יהודה ס"ל כרב אשר ירושת בעל דרבנן
(ii) ואף על גב דבדין דאורייתא ס"ל בלא ידע ולא מחיל דתנאו בטל
(iii) שאני דין דרבנן דלא עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה
(iv) ולכן בירושה אף בלא ידע ולא מחיל תנאו קיים

	בטל קיים או	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
לא עשו חיזוק כשל תורה ולא שאני לי' בדרבנן בין מחיל ללא מחיל	קיים	לא מחיל	דרבנן	ירושא	תנאו קיים	ר' יהודה
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל		דרבנן	ירושא	תנאו קיים	רב
ולכן מקשין לרב מן דין אונאה	תנאו קיים	לא מחיל	אלו הוי דאורייתא	ירושא	תנאו קיים	רב
	תנאו בטל	לא מחיל	דאורייתא	אונאה	תנאו קיים	רב
	תנאו קיים	מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(5) פרק אף על פי במשנה דף נד: וגמרא דף נו.

(א) משנה

(i) ר' יהודה

(1) אין אדם מתנה שלא לשלם מנה ומאתיים בכתובת אשתו

(ב) גמרא

(i) קשיא

(1) קבענו דר' יהודה ס"ל דתנאו קיים לגבי שאר כסות ועונה בדבר שבממון

(ii) תירוץ

(1) כתובת מנה ומאתיים דרבנן היא

(2) ובדין דרבנן אית לי' ר' יהודה דרבנן עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה

(3) ולכן תנאו בטל

(iii) קשיא

(1) הרי פירות נכסי מלוג נמי דרבנן הוי

(2) ואפילו הכי במשנה דידן ס"ל ר' יהודה וכולי עלמא דמצי בעל להסתלק מפירות נכסי מלוג

(iv) תירוץ

(1) כתובה שכיחא ולכן עשו חכמים חיזוק יותר משל תורה

(2) פירות לא שכיחא משום דלא לכל יש פירות

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ומאי שנא בירושה דרבנן

(ii) דקבענו דר' יהודה ס"ל דלא עשו חיזוק דבריהם אפילו כשל תורה

(ב) תירוץ

(i) ירושה לא שכיח

	קיים או בטל	שכיח	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
לא עשו חיזוק כשל תורה ולא שאני לי' בדרבנן בין מחיל ללא מחיל	קיים	לא שכיח	לא מחיל	דרבנן	ירושה	תנאו קיים	ר' יהודה
עשו חיזוק יותר משל תורה	בטל	שכיחא		דרבנן	מנה ומאתים דכתובה	תנאו קיים	ר' יהודה
	תנאו קיים		מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(ג) קשיא

(i) בסוגיא דידן לענין אחר בדף פג: מסקינן אשר מיתה שכיחא

(ii) ולכן לכאורה ירושת נכסי מלוג שכיחא

(ד) תירוץ

(i) מנה ומאתים דכתובה שכיחא ביותר

(1) דלכל יש כתובה

(2) ולא לכל יש נכסי מלוג

	קיים או בטל	שכיח	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
לא עשו חזוק כשל תורה ולא שאני לי' בדרבנן בין מחיל ללא מחיל	קיים	לא שכיח כל כך כמו מנה ומאתים דכתובה	לא מחיל	דרבנן	ירושא	תנאו קיים	ר' יהודה
עשו חזוק יותר משל תורה	בטל	שכיחא		דרבנן	מנה ומאתים דכתובה	תנאו קיים	ר' יהודה
	תנאו קיים		מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	רב ור' יהודה

(ה) הקדמה

(i) ניהדר לקושיית הגמרא בפרק אף על פי

(ii) דהיינו

(1) מאי שנא דתנאו בטל לגבי מנה ומאתים

(2) ואפ"ה תנאו קיים לגבי שאר כסות ועונה בדבר שבממון

(ו) קשיא

(i) במקום לתרץ דשאני דין כתובה דאינה אלא דרבנן

(ii) למה לא תירצו

(1) דאף אלו כתובת מנה ומאתים דאורייתא היא

(2) מכל מקום

(א) מנה ומאתים דכתובה לא ידעה ולא מחלה מטעם שאינו מעניינו

(ב) ומוכן דתנאו בטל

(3) משא"כ שאר כסות ועונה דידיעה ומחלה ולכן תנאו קיים

	קיים או בטל	שכיח	מחיל או לא מחיל	דאורייתא או דרבנן	עובדא	בדין דאורייתא	
לא עשו חזוק כשל תורה ולא שאני לי' בדרבנן בין מחיל ללא מחיל	קיים	לא שכיח	לא מחיל	דרבנן	ירושא	תנאו קיים	ר' יהודה
	בטל		לא מחיל	אף אלו הוי דאורייתא	מנה ומאתים דכתובה	תנאו קיים	ר' יהודה
עשו חזוק יותר משל תורה	בטל	שכיחא	לא מחיל	דרבנן	מנה ומאתים דכתובה	תנאו קיים	ר' יהודה
	תנאו קיים		מחיל	דאורייתא	שאר כסות ועונה	תנאו קיים	ר' יהודה

(ז) תירוצ

(i) סוגיא דהתם פליג על רב

- (ii) וסבירא לה דלר' יהודה אין לחלק בין ידע דמחיל ללא ידע ולא מחיל
- (7) תוספות דף פג: ד"ה וקסבר
- (א) הקדמה
- (i) קבענו דנוקטין בגמרא דכולי עלמא ס"ל
- (1) אשר לגבי פירות נכסי מלוג דבעל זוכה בהן מדרבנן
- (2) תנאו של בעל קיים ומצי סליק עצמו
- (ב) קשיא
- (i) הרי קבענו לרב לגבי ירושה דרבנן עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
- (8) מהרש"א
- (א) קשיא לקושיית תוספות
- (i) אמאי לא תרצו
- (1) אשר בפירות ידע ומחיל ולכן תנאו קיים
- (2) משא"כ ירושה דקבענו דלא ידע ולא מחיל ולכן תנאו בטל
- (ב) תירוץ א'
- (i) קבענו לעיל
- (1) דבדרבנן לא מחלק ר' יהודה בין ידע ומחיל ללא ידע ולא מחיל
- (2) ודבתרוייהו
- (א) באופן דלא שכיחא כל כך כמו מנה ומאתים
- (ב) ס"ל ר' יהודה דתנאו קיים מחמת דרבנן לא עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה
- (ii) ובדומה לזה
- (1) רב נמי ס"ל דבדרבנן אין לחלק בין ידע ומחיל ללא ידע ולא מחיל
- (2) ובכל אופן תנאו בטל דעשו רבנן חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
- (ג) פירכא לתירוץ א'
- (i) התינה למאן דאמרי דחיזוק דרבנן שונה מן דין תורה
- (1) כגון
- (א) ר' יהודה דס"ל דלא עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה
- (ב) ורב דאליבא דהוה אמינא דס"ל דעשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
- (ii) ברם להלן מסקי אשר רב ס"ל דרבנן עשו חיזוק לדבריהם כבשל תורה ולא יותר משל תורה
- (iii) ומסתבר למסקנא זו
- (1) דדומיא לשל תורה
- (2) אף בדרבנן מחלקינן בין ידע דמחיל ובין לא ידע ולא מחיל
- (ד) תירוץ ב'
- (i) פירות נמי לא ידע ולא מחיל חשיבי

(ii) דלא ברור שיגדלו

(9) תוספות ד"ה רב סבר

(א) לגבי קושיא דאינה מענייננו

(ב) מייתי תוספות אשר בפרק אף על פי אית לי' ר' יהודה

(i) דבעל מצי סליק עצמו מן פירות נכסי מלוג דאינן אלא דברבנן

(ii) משום דלא שכיחא

(10) מהרש"א

(א) קשיא

(i) במשנה דידן איתא בהדיא דבעל מצי סליק עצמו מן פירות נכסי מלוג

(ii) ולמה איצטרכי להו למייתי האי דפרק אף על פי לנקודה זו

(ב) תירוץ

(i) תוספות אתיא לפרש עוד הפעם מה שכבר קבענו

(1) דשאני פירות נכסי מלוג דלא שכיחא ביותר ולהכי מודה ר' יהודה דתנאו קיים ולא עשו חיזוק יותר משל תורה

(2) ושונה דינו מן הך דמנה ומאתים דכתובה

(3) דבהא אית לי' ר' יהודה בפרק אף על פי אשר תנאו בטל

(4) מחמת דשכיחא ביותר ולכן עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה

רש"י ד"ה ינתנו ליורשים וגמרא אין הכי נמי

בפרש"י בד"ה ינתנו ליורשים ולא מהניא תפיסה עכ"ל הכא לא איירי בתפיסה שלהן אלא לפי הטעם דקאמר שכולן צריכין שבועה כו' ולא מהניא תפיסה זידהו כדלקמן בגמרא מאי אריא מותר כוליהו נמי דירשין כו' כפרש"י שם וק"ל:

גמ' אה"נ ואידי דאמר ר' טרפון מותר תנא כו' יש לדקדק דלר' טרפון נמי אמאי איצטריך למתני מותר דהא מרישא שמעינן כל שהוא ביד אחרים ינתן לכושל שבהן ויש ליישב דמרישא לא שמעינן אלא כשהוא ביד אחרים בשעת מיתה אבל הכא גבי כל הקודם בהן זכה שהיה מונח ברה"ר או בסימטא בשעת מיתה כדאמר בגמרא וכשזכה בעל חוב חובו והאשה כתובתה סד"א דיהיה למותר דין שהיה לו כבר דהיינו שכל הקודם בהן זכה קמ"ל כיון שבא ליד אחר ינתן לכושל וק"ל:

(1) רישא דמשנה

(א) במקרה

(i) מי שמת והניח פקדון ביד נפקד והלואה ביד לוח

(ii) ויש לו יורשין ובעל חוב וגם כן חייב לשלם כתובת אשתו

(ב) ר' טרפון אומר

(i) דכיון דמטלטלין הללו בשעת מיתה לאו ברשות יורשין היו מונחין

(ii) לכן

(1) מטעם אשר פרטי' אינם מעניננו

(2) ינתנו הני מטלטלי לכושל שבהן דהיינו או לבעל חוב או לאשה ולא ליורשין

(ג) ר' עקיבא אומר

(i) ינתנו ליורשין

(1) דמטעם "כולן צריכין שבועה" אשר פרטי' אינן מעניננו

(2) חשיבא הני מטלטלי כאלו ברשות יורשין מונחין

(ד) רש"י מוסיף לר' עקיבא אשר תפיסה לא מהניא לבעל חוב ולאשה לכתובתה

(2) מהרש"א ד"ה ינתנו ליורשים

(א) קשיא לרש"י

(i) מאי איכפת לן דין תפיסה

(1) הרי הני מטלטלין ביד נפקד או ביד לוח מונחין

(2) ולא תפסו בהן בעל חוב או אשה

(ii) ועוד הרי ר' עקיבא גופי' מפרש

(1) דטעמי' משום דכולן צריכין שבועה וכו'

(2) ולא איכפת לי' דין תפיסה

(ב) תירוץ

(i) רש"י כיוון לסיפא דמשנה אשר שם נכון פירוש שלו דתפיסה לא מהניא

(ii) כדנבאר להלן

(3) סיפא דמשנה

(א) מי שמת והניח מטלטלין שלא ביד אחרים ושלא ברשות יתמי

(ב) אז

(i) ר' טרפון אומר

(1) בעל חוב או האשה שקדם לתפוס זכה

(2) משום דתפיסת מטלטלין מהניא לאחר מיתה היכא דבשעת מיתה לא מונחין ביד אחרים ולא מונחין ביד יורשין

(3) ברם

(א) אלו תפס בעל חוב יותר מחובו

(ב) או שתפסה האשה יותר מכתובתה

(4) ינתן המותר לכושל שבהן ולא ליורשין

(ii) ר' עקיבא כמבואר ברש"י

(1) ינתן המותר ליורשין

(א) דמחמת דכולן צריכין שבועה ברשות יורשין הוי משעת מיתה

(ב) נמצא דלא יתכן אשר תפיסת מטלטלין מהניא לאחר מיתה

(4) גמרא

(א) קשיא לר' עקיבא בסיפא

(i) כיון דרשות יורשין חשיבא משעת מיתה ולא מהניא תפיסה דבעל חוב ודאשה

(ii) מוכרח

(1) דלא זו בלבד אשר המותר ליורשין

(2) אלא הכל ליורשין כדאמרן ברישא

(iii) ואמאי משתמש ר' עקיבא בלישנא דמשתמע אשר דיקא המותר ליורשין

(5) מהרש"א ד"ה ואידי

(א) קשיא

(i) אף לר' טרפון גופי' נמי תיקשי

(1) אמאי איצטריך ל' למיתני אשר מותר ינתן לכושל

(2) הרי

(א) התופס אינו בעל חוב של מת לגבי מותר לאחר ששולם חוב שלו

(ב) ולגבי מותר אותו תופס חשיב כמו "אחר" אשר אינו בעל חוב של מת

(ג) ומרישא כבר שמעינן לר' טרפון

- (i) אשר מטלטלין שביד אחר שאינו בעל חוב של מת
- (ii) ינתן לכושל שבהן

(ב) תירוץ

- (i) אי לאו דאשמועינן ר' טרפון דמותר ינתן לכושל
- (ii) הוה אמינא
 - (1) דמחמת דהאי מותר לא נכנס ליד אחר – דהיינו ליד התופס – עד לאחר מיתה
 - (2) דין כל הקודם זכה של שעת מיתה ממשיך במותר אף לאחר מיתה
- (iii) לכן אתא סיפא לאשמועינן
 - (1) דלית דין תפיסה במטלטלין אף אלו לא באו לידי אחרים אלא לאחר מיתה
 - (2) אלא דינתנו לכושל

דף פד:

תד"ה ולר' עקיבא תפיסה לא מהניא כלל

[דף פד עמוד ב] תוספות בד"ה ולר' עקיבא כו' מ"מ כיון דתפיס מחיים מהניא לב"ח כו' בחיי היבם נמי כו' עכ"ל אף על גב דכתובה לא נתנה לגבות מחיים לגבי יבמה אחר שמת בעלה נעשית כבע"ח לענין דמהניא תפיסה בחיי יבם ולפירוש ר"ת לא מחלק בין שיעבוד ובין לגבות כמו שפירשו התוספות בסוף פרקין דלעיל דהא פריך הכא מבע"ח אשומרת יבם וז"ש ובקונטרס פירש דלשון שאלה היא ול"ק ליה לתלמודא כלל אפילו מבע"ח אשומרת יבם משום דאיכא לפלוגי בין שיעבוד ובין לגבות כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

(1) סיפא דמשנה בדף פד:

(א) ר' עקיבא

(i) תפיסת מטלטלין לא מהניא לבעל חוב לגבות חובו

(2) גמרא

(א) "ור' עקיבא תפיסה לא מהניא כלל"

(ב) רבא

(i) תפיסה מהניא מחיים אבל לא לאחר מיתה

(3) משנה דף פ:

(א) חלק א'

(i) יבם יורש נכסי אחיו שמת

(ב) חלק ב'

(i) לאחר שמת יבם או שגירש ליבמה גובה יבמה לכתובתה

(1) מן קרקעות של בעלה שמת אשר ירשו אותן יבם

(2) ומן מטלטלין של בעלה שמת אשר תפסה אותן יבמה מן בעלה שמת ובתפיסה שלה נשתעבדו לכתובתה

(ii) אבל אינה גובה כתובתה ממטלטלין של בעלה שמת אשר תפס אותן יבם

(4) תוספות דף פב. ד"ה והתלושין

(א) קשיא

(i) מאי שנא

(1) במשנתנו דף פד: דר' עקיבא ס"ל דאשה שאינה יבמה לא שרי לה למיתפס מטלטלין של בעלה שמת לצורך גביית כתובתה עכשיו

(2) ומשנה דף פ: דמציא יבמה לתפוס מטלטלין של בעלה שמת להשתעבד אותן לכתובתה

(ב) תירוץ

(i) בדף פ: אכן מקילינן לטובת אלמנה מחמת דלא תפסה אלא לשיעבוד ושלא לגביי'

- (ii) משא"כ במשנתנו דרוצה לתפוס לגביי' ממש
- (5) שיטת רבינו תם בתוספות דידן כמבואר במהרש"א
- (א) "ור' עקיבא תפיסה לא מהניא כלל" קשיא היא לר' עקיבא
- (ב) משום דמקשן
- (i) לא ס"ל כתוספות בדף פב. ד"ה התלושין דמחלק בין שיעבוד לגביי'
- (ii) ומקשי אותה קושיא דמקשין שם בתופסות כדביארנו לעיל
- (ג) ואתא רבא לתרין
- (i) דמיהת תפיסה מחיים מהניא לר' עקיבא
- (ii) ובדף פ: לגבי יבם חשיב כאלו בעלה שמת אכתי בחיים מחמת שיבם עומד במקומו
- (ד) הקדמה
- (i) מסתבר
- (1) אשר יבמה שתופסת מטלטלין של בעלה שמת
- (2) באותו עובדא תופסת אותן גם כן מן יבם להשתעבדם לכתובתה
- (ה) קשיא
- (i) לגבי כתובה קיימא לן דין מיוחד דלא יכולה אשה לתפוס מטלטלין לכתובתה מחיים דבעל
- (ii) השתא
- (1) אף אלו אמרינן דלגבי דין מיוחד זה לא חשיב בעל שמת כאלו אכתי בחיים
- (2) מ"מ ודאי יבם אכתי בחיים והיאך מציא לתפוס ממנו
- (ו) תירוצן
- (i) לגבי דין מיוחד זה
- (1) נוקטין אשר תופסת מן יבם בתורת בעל חוב של יבם ולא בתורת גביית כתובה
- (2) ולכן לית מקום לדין מיוחד זה אשר אין לו ענין לתפיסת בעל חוב
- (6) שיטה של רש"י
- (א) "ור' עקיבא תפיסה לא מהניא כלל" לשון שאלה היא ולא לשון קושיא
- (ב) משום דרש"י יאמר לך
- (i) דלנמק הא דלר' עקיבא
- (1) יבמה בדף פ: מציא לתפוס נכסי בעלה שמת
- (2) למרת דין כללי של ר' עקיבא אשר בעל חוב לא מצי לתפוס נכסי לזה
- (ii) לא איצטריך לגמרא
- (1) למיסמך על רבא דס"ל אשר מיהת תפיסה מחיים מהניא לר' עקיבא
- (2) ולהוסיף אשר לגבי יבמה בעלה שמת חשיב כאלו אכתי בחיים
- (iii) משום דגמרא מציא למיסמך על שיטת תוספות בדף פב.
- (1) דתפיסה לשיעבוד מהניא לר' עקיבא אפילו לאחר מיתה

(2) אף על גב דתפיסה לגביי' יכול להיות דלא מהניא בשום מקום

ג) קשיא

(i) ברם לרש"י אכתי קשה

(1) הא דבדף פ: לא חיישינן לדין מיוחד אשר לכתובה אין תופסין מחיים

ד) תירוץ

(i) אין הכי נמי

(ii) ואיצטריך רש"י למיסמך על תירוץ דמייתבן לה לעיל לרבינו תם

(iii) דהיינו דלגבי דין מיוחד זה נוקטין אשר יבמה תופסת מן יבם שלה בתורת בעל חוב

תוספות ד"ה והוא שתפס

בד"ה והוא שתפס כו' קי"ל כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיורי עכ"ל היינו
כפר"ח אבל [לרש"י וה"ג] בר ממיפך שבועה ואודיתא ועיין ברש"י ובתוספות פרק
בהמה המקשה:

תד"ה ואמר ר' יוחנן

בד"ה ואמר ר' יוחנן כו' דאיכא למימר מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה משא"כ הכא עכ"ל ולא ניחא להו בהך סברא לקיים פרש"י דפרק קמא דבבא מציעא דדוקא בלא עשאו שליח לא קנה התם אבל בעשאו שליח קנאו משום מגו דזכי לנפשיה כו' מה שאין כן הכא דמהאי טעמא דמגו דזכי לנפשיה כו' אין סברא לחלק בין עשאו שליח ללא עשאו וק"ל:

(1) גמרא בבבא מציעא דף י.

(א) רב נחמן ורב חסדא

(i) המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו

(ii) מפני דהתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה

(ב) ר' יוחנן

(i) המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

(2) תוספות דידן

(א) אף על גב דבבבא מציעא אית לי' ר' יוחנן דמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו

(ב) מ"מ בסוגיא דידן אית לי' דהתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה

(ג) והיינו טעמא

(i) דר' יוחנן קא פליג על רב נחמן ורב חסדא

(ii) וס"ל דביותר מסתבר למימר דקנה חבירו במגביה מציאה מן היכא דתפס לבעל חוב

(iii) משום

(1) דבמגביה מציאה יש לו להמגביה סיעתא דמיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי'

(2) משא"כ תופס לבעל חוב דלית לי' מיגו

(3) דהרי התופס אינו בעל חוב של לוח שיוכל לתפוס נכסי לוח לצורך עצמו

(3) רש"י בבבא מציעא

(א) התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה דיקא היכא דבעל חוב לא עשאו שליח לתפוס

(4) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות וכמו כן מקשין לתוספות בשיטה מקובצת ד"ה יימר בר חשו

(i) אמאי לא מתרצי לרש"י

(1) דמגביה מציאה לחבירו דקנה היינו באופן דעשאו שליח

(2) ואה"נ דתופס נמי קנה לבעל חוב במקום דעשאו שליח

(ב) תירוץ

(i) ביותר מסתבר לחלק בין מגביה לתופס בהא דדיקא למגביה איכא מיגו כדאמרן

(ii) ומאחר דמגביה יש לו יתרון דמיגו לא מסתבר למימר דלא קנה כי אם בעשאו שליח

(5) בדרך אגב

- (א) תוספות בבבא מציעא מקשי דמגמרא דידן משמע דלר' יוחנן לא קנה תופס אף בעשאו שליה
- (ב) עיין בשיטה מקובצת

דף פה.

רש"י ד"ה קרענא

[דף פה עמוד א] בפרש"י בד"ה קרענא ס"ד וכי אחד נאמן כו' אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן עכ"ל ואפוכי שבועה ע"י בת רב חסדא לא הוה כ"כ אפוקי ממונא כיון דשבועה מיהא בעי משא"כ הכא דבעדות האחד לחוד מקרע השטר ודו"ק:

(1) גמרא

(א) מימרא א'

(i) בת רב חסדא אמרה לרבא אשר נתבעת פלונית חשודה על השבועה

(ii) ומכח אמירה זו אפיך רבא לשבועתא לכשנגדה

(ב) מימרא ב'

(i) היכא דעל ידי עד אחד קים לן בשטר שהוא פרוע קורעין לשטר

(ג) קשיא כמבואר ברש"י

(i) וכי עד אחד נאמן להוציא שטר מיד המחזיק בו

(ii) אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי מכח עדות של בת רב חסדא אפיך רבא לשבועתא

(ב) תירוצ

(i) אפוכי שבועה לא הוה כל כך אפוקי ממונא כיון דשבועה מיהא בעי

(ii) משא"כ קריעת שטר דאכן אפוקי ממונא היא

תוספות ד"ה אית לך סהדי ובא"ד דבאותה שעה

תוס' בד"ה אית לך כו' אלא דעל ידי כך היתה יכולה כו' שיפרעו היורשין מה שהיה חייב לה כו' עכ"ל ובהכי ניחא דאין להאמינה במגו דנאנסו או להד"ם או החזרתיו לך כמ"ש הרא"ש דא"כ מפסדת ולא היתה יכולה להראות השטרות ליורשין ליפרע מהן מה שהיה חייב לה אביהם אבל הרא"ש תירץ בזה דמיירי שהפקידו אצלה בעדים כו' ע"ש ולא ידענא בעיקר קושיית התוספות להאמינה במגו דלקוחין אמאי לא תירצו כן בשהיו עדים שבאו לידה בתורת פקדון וכה"ג כתבו התוס' גופייהו לקמן לאוקמי בהכי הך דפרק האשה שהלכה ודפרק איזהו נשך ע"ש ודו"ק:

בא"ד דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא סבורה היתה שהיא טענה מעולה כו' עכ"ל ר"ל דבההוא בקרא לעיל ניחא דבאותה שעה שהיה טוען מחיים תפיסנא היה יכול לטעון לקוח וה"נ הכא אילו היתה טוענת מעיקרא דתבעתינהו מחיים היתה נאמנת במגו דלקוח אבל כיון דמעיקרא לא היתה טוענת רק מחיים תפיסנא ולא היתה נתכוונה לטענת דתבעתינהו מדלא טענה מעצמה אלא שסבורה כו' ואם כן השתא אין להאמינה במגו דלקוח כיון שכבר אמרה מחיים תפיסנא וה"ל מגו למפרע ודו"ק:

(1) הקדמה א

(א) בע"ח מצי תפיס מחיים אבל לא לאחר מיתה

(2) הקדמה ב'

(א) לוח שהפקיד נכסים בבעל חוב שלו

(ב) ורוצה נפקד לתפוס בפקדון לתשלום חובו לפני שמת לוח המפקיד

(ג) תפיסת נפקד לא חלה עד שיתבע לוח המפקיד לפקדון ולא יהיב ניהלי'

(3) גמרא דף פד:

(א) ההוא בקרא דיתמי דתפס בע"ח דאבוהון תורא מיני' דבקרא

(ב) וקטעין בעל חוב דמחיים תפיסנא

(ג) אמר רב נחמן דנאמן מיגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי

(4) גמרא דידן

(א) האי איתתא דהווי מיפקדי גבה מלוגא דשטרי

(ב) אתו יורשי מפקיד קא תבעי לה מינה

(ג) אמרה להו מחיים תפיסנא להו דאנא בעלת חוב דמפקיד הוינא

(ד) אתאי לקמי' דרב נחמן אמר לה

(i) אית לך סהדי דתבעוה מינך מחיים ולא יהיבית ניהלי'

(ה) אמרה לי' לא

(ו) אמר לה רב נחמן

(i) א"כ לא תפסת למלוגא דשטרא עד שתבעיך יתומין לאחר מיתת לוח

(ii) ותפיסה דלאחר מיתה לאו כלום היא

(5) תוספות

(א) קשיא

(i) להימנה דתבעוה מינה מחיים ולא יהבית ניהלי'

(ii) מיגו דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי

(ב) תירוץ

(i) אין אותיות נקנות במסירה לחודה דאיצטריך נמי שטר מכירה

(ii) ומוכרח דלית לה שטר מכירה דאל"ה הוה מוציאה שטר זה בבית דין

(iii) ולכן הוברר דלאו לקוחין בידה הואי

(ג) קשיא

(i) לא איצטריך מסירה ושטר מכירה אלא לקנות החוב

(ii) אבל לקנות הנייר במסירה לחודה סגי

(iii) ואלו לקחה הנייר

(1) הוי כמו משכון אשר על ידו יכולה לדחוק היתומים לשלם כתובתה

(2) משום דלא יכלו לגבות חוב שלהן ללא הנייר

(iv) ולכן

(1) חזרה קושיא לדוכתה

(א) נהימנה דתבעוה מחיים

(ב) במיגו דאי בעיא אמרה דאכן לקחה הנייר במסירה כדי לדחוק ליתומים

(ד) תירוץ ר"י

(i) מיגו זו חשיבא "מיגו למפרע" דלא מהני

(1) דבמיגו אין להאמינה אלא במה שטענה דהיינו דמחיים תפיסנא

(2) ואין להאמינה למפרע בטענה נוספת דלא טענה אותה אשר תבעוה מחיים וכו'

(6) מהרש"א בא"ד באותה שעה

(א) קשיא

(i) מאי שנא מן האי מיגו דבקרא דלעיל דמהני

(ב) תירוץ

(i) התם טען בעל חוב טענה נצחית אשר תורא אתא לידו לכתחלה שלא בפקדון אלא בתפיסה

(ii) ולכן טענה שלו נצחית אם יכולין לברר אמיתת של טענה זו

(iii) ובמיגו מהימנינן לי' דבקושטא כך הי'

(7) מהרש"א ד"ה אית לך

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות נמי דלהימנה במיגו דאי בעיא אמרה נאנסו או להד"ם או החזרתיו לך

(ב) תירוץ א'

(i) אלו טענה ככה לא היתה יכולה לדחוק ליתומין בתורת משכון

(ii) דהרי הוית מודיא דאין לה לנייר אשר יתמי איצטריכו לי'

(ג) תירוץ רא"ש

(i) מיירי שהפקיד בעל אצלה בעדים וגם ראו עתה מלוגא דשטרא בידה

(ד) שים לב

(i) אשר לתירוץ רא"ש

(ii) מובן בפשיטות דלית לה מיגו של אי בעיא אמרה לקוחין הן בידי

דף פה:

תוספות ד"ה ועוד כל א"ד שבו

דף פה עמוד ב] תוספות בד"ה ועוד הא כו' דהנך תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבעינן כו' עכ"ל ר"ל דאי לא הוה סימן א"נ דלא אמיד היינו אומרים דזבנה וכמ"ש הרא"ש אבל כיון דזה אומר סימן וגם זה לא אמיד אנו תולין בו ולא נימא דזבנה אבל לפירוש רשב"א בסוף הדיבור מטעם דלא אמיד לחוד ודאי דלא היינו אומרים דזבנה אלא דצריך לתת סימן משום דאיכא למיחש דאיניש אחרינא הוא וק"ל:

בא"ד וכן בפרק א"נ כו' ואתי איניש מעלמא ויהיב בהו סימנא ושקיל כו' עכ"ל ויש לתרץ דה"ק התם דלמא אתי איניש מעלמא אחר מיתתו של הנפקד ויהיב ביה סימנא ושקיל ליה כיון דלא ידעינן ביה דאמיד וכ"כ התוס' שם וק"ל:

בא"ד התם מיירי כשיש עדים שהפקיד אצלו דתו לא מהימן לומר לקוח כו' עכ"ל אבל בהנך עובדי דהכא ליכא למימר הכי שיש לו עדים שהפקיד אצלו דא"כ בדרגיל ועייל ונפיק נמי להתם לא ה"ל למתלי באיניש אחרינא וק"ל:

בא"ד אבל דהבא פריכא אין בו סימן והא ליכא למיחש שמא יכירו בטביעת עין כו' עכ"ל ר"ל ודאי דאין למפקיד להאמין בטביעת עין רק בסימנא אבל כיון דאיכא עדים שהפקידו דהבא פריכא נמי יש לחוש שיכירו העדים בטביעות עין אלא דלא שכיח וק"ל:

(1) גמרא

(א) שכיב ר' מיאשא ונמצאו גב' שב מרגניתא דצירי בסדינא

(i) תובע טוען אשר הפקיד גב' הני שב מרגניתא וקא יהיב סימנא

(ii) והיורשין אומרים שמא של אבינו היו ולא בפקדון קיבלה אלא בלקיחה אתא ליד'ל

(ב) תלי להו ר' אמי למרגניתא בתובע ודלאו לקוחין היו בידי ר' מיאשא

(i) חדא דידע בי' בר' מיאשא דלא אמיד

(ii) ועוד דקא יהיב תובע סימנא

(2) וקא מפרשי עוד בגמרא

(א) דאלו הוי רגיל תובע דעייל ונפיק לדר' מיאשא לא הוי תלי להו ר' אמי בתובע זה

(ב) דהוי אמרינן דיכול להיות אשר איניש אחרינא אפקיד ותובע זה מיחזי חזי לסימנים

(3) תוספות

(א) שאלה

(i) האם הי' ר' אמי קובע דלאו ליקוחין היו אלו לא הוה אלא חדא לטיבותא

(1) דהיינו

- (א) דר' מיאשא לא אמיד ברם לא יהיב תובע סימנים
 (ב) או דיהיב תובע סימנים ברם ר' מיאשא אמיד הוה
- (ב) תשובה לשיטה א' דתוספות
 (i) אכן איצטריך תרתי לטיבותא דתובע לקבוע דלאו ליקוחין היו
 (ג) תשובה לשיטת רשב"א בתוספות
 (i) הא לחודה דתובע לא אמיד מספיק לקבוע דלאו ליקוחין היו אלא פקדון היו
 (1) ברם אכתי איצטריך לסימנים לקבוע אשר תובע היינו אותו שהפקיד אצל הנתבע
 (ii) והיכא דתובע יהיב סימנים
 (1) מספיקין סימנים
 (א) בין לקבוע דלאו ליקוחין היו
 (ב) בין לקבוע אשר תובע היינו אותו שהפקיד אצל נתבע
- (ד) קשיא א' לשיטה א' של תוספות
 (i) בפרק האשה שהלכה משמע דסימנים לחודייהו מספיקין כבשיטת רשב"א
 (ה) קשיא ב' לשיטה א' של תוספות
 (i) בפרק איזהו נשך איתא
 (1) שלא יהבינן נכסי דיתמי לאיש שיש לו כלים דדהבא
 (2) דחוששין דלמא פקדון הם גבי' ויבא תובע ויתן בהן סימנים ושקיל להו
 (3) הרי דסימנים לחודייהו מספיקין כבשיטת רשב"א
 (ii) שים לב בדרך אגב
 (1) דבגמרא התם איתא
 (א) דאמנם יהבינן לנכסי יתמי לאיש שיש לו דהבא דפריכא
 (ב) משום דבדהבא פריכא ליכא סימנים
- (4) מהרש"א
 (א) תירוץ לקושיא מהך דאיזהו נשך
 (i) חיישינן שימות הנתבע ולאחר מיתתו לא נדע בי' דאמיד
 (ii) ושקיל תובע מיני' דיתמי מכה תרתי לטיבותא
 (1) דיכול להיות דלא אמיד
 (2) וגם יהיב תובע סימנא
- (5) תוספות
 (א) תירוץ לב' קושיות
 (i) בפרק האשה
 (1) מדובר כשיש עדים אשר מכירין בסימנים דהני מטלטלין תובע הפקידם
 (2) וקמ"ל דתו לא מהימן נתבע למימר דלאח"כ לקחתי אותם

(ii) ובפרק איזהו נשך

(1) חוששין

(א) דדלמא על ידי סימנין יכירו עדים לבסוף אשר הני כלים דדהבא תובע הפקידם

(ב) וקמ"ל כמו כן דבאותו אופן לא אמרינן דיכול להיות אשר לאח"כ נתבע לקח אותם

(iii) מה שאין כן בהאי דר' מיאשא

(1) לא היו עדים אשר הכירו בסימנים דהני מרגניתא הפקידם תובע זה

(2) ולכן איצטריכא תרתי לטיבותא לברר דלא היו ליקוחין

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מנא להו לתוספות דלגבי ר' מיאשא לא היו עדים אשר הכירו בסימנים אשר הפקידם תובע זה

(ב) תירוץ

(i) אלו היו עדים שהכירו בסימנים אשר הפקידם תובע זה בר' מיאשא

(ii) היינו תולין בהאי תובע אפילו היכא דרגיל דעייל ונפיק להתם

(7) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) השתא דקבענו דבפרק איזהו נשך חוששין

(1) דדלמא על ידי סימנין יכירו עדים לבסוף אשר הני כלים דדהבא הפקידם תובע

(ii) תיקשי

(1) אמאי יהבינן נכסי יתמי לאיש דיש לו דהבא דפריכא

(2) הגם דאין בהן סימן

(3) מכל מקום ניהוש דלבסוף יבואו עדים שיכירו בטביעות עין אשר הני דהבא דפריכא תובע

הפקידם

(ב) שים לב דהא פשיטא לן אשר תובע גופי' לית להימני' בטביעת עין שלו

דף פו.

תוספות ד"ה תיזיל ותיחלה ובא"ד ואם

דף פו עמוד א] בד"ה תיזיל ותיחלה כו' ונמצא שמרווחת הרבה ומביא ראיה מהא דאמרינן בפרק שני דקידושין כו' שיצטרך לשלם לה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון כו' כל הכתוב בשטר עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה כו' עכ"ל אבל אי לא מחייב כל הכתוב בשטר לא מחייב התם לשלם לה אלא פרוטה דבהכי מיקדשה האשה והיא לא סמכה דעתה ליקדש בפרוטה כן נראה מדברי הרא"ש שם וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול

(ב) ברם

(i) מכח דינא דגרמי

(ii) הייב המוחל לפצות ללוקח על הפסדו

(2) הקדמה ב'

(א) הי לך ב' דרכים לחשבון הפסד לוקח

(i) דרך א'

(1) הפסדו היינו מעות שבהם קנה לוקח לשטר

(ii) דרך ב'

(1) הפסדו היינו שוויות השטר עכשיו

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) סייעתא לדרך א'

(i) התקדשי לי בשטר חוב

(ii) לשמואל

(1) אינה מקודשת דלא סמכי דעתה

(2) דחיישא דלמא ימחול המקדש לשטר חוב

(ב) השתא

(i) לדרך ב' תיקשי דאמאי אינה מקודשת

(1) הרי אם ימחול המקדש ללוה יצטרך המקדש לפצות לאשה לכל שוויות שטר

(2) ולא תפסיד כלום

(ii) ברם לדרך א' אתא שפיר

(1) דלא יצטרך לפצות לה אלא לשוויות מה ששילמה להשיג לשטר חוב

(2) דהיינו שוויות קבלה שלה להיות מקודשת

(3) והיינו פרוטה דהרי שוה פרוטה סגיא לקדש את האשה

ג) קשיא

i) ותיקדש מיהת בהאי שוויות של שוה פרוטה

ד) תירוץ

i) אין הכי נמי אשר לא שילמה אלא שוויות שוה פרוטה בעד השטר חוב

ii) אבל מכל מקום לא סמכה דעתה ליקדש אלא בשוויות השטר חוב

תוספות ד"ה לאשה לא

דף פו עמוד א] בד"ה תיזיל ותיחלה כו' ונמצא שמרווחת הרבה ומביא ראייה מהא דאמרינן בפרק שני דקידושין כו' שיצטרך לשלם לה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון כו' כל הכתוב בשטר עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה כו' עכ"ל אבל אי לא מחייב כל הכתוב בשטר לא מחייב התם לשלם לה אלא פרוטה דבהכי מיקדשה האשה והיא לא סמכה דעתה ליקדש בפרוטה כן נראה מדברי הרא"ש שם וק"ל:

(1) גמרא

(א) האי מאן דאיכא עלי' כתובת אשה ובעל חוב

(ב) וקרקעות דידי' לא סגיין אלא לחד

(ג) אז

(i) לבעל חוב יהבינן לי' לאשה לא יהבינן לה

(ii) משום דיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא

(2) רש"י

(א) ודוקא שהשטרות נכתבו ביום אחד

(i) אבל אם קדמה חד שטר לאידך

(ii) לשטר ראשון יש קדימה אף אלו שטר ראשון היינו שטר כתובה

(3) ביאור תוספות כמבואר במהרש"א

(א) חלק א'

(i) "שיעבוד" בסוגיא דידן משמעו זכות בעל חוב למיטרף נכסי לקוחות הלוה

(ב) חלק ב'

(i) "שיעבוד שחל לאלתר" משמעו

(1) שיעבוד שחל מזמן כתיבת השטר חוב

(2) ואשר לכן יש לבעל חוב ראשון קדימה בין לגבי לזה בין לגבי לקוחות

(ii) דע

(1) דבעל חוב יש לו שיעבוד שחל לאלתר

(2) דיקא בקרקעות שהיו לבעל חוב בשעת כתיבת שטר חוב

(ג) חלק ג'

(i) "שיעבוד של דאיקני" משמעו

(1) שיעבוד שאינו חל מזמן כתיבת השטר חוב

(2) משום דאז אכתי לא קנה לזה לקרקעות אשר קנה לבסוף לאחר כתיבת שטר חוב

(ii) שים לב

- (1) דהשיעבוד לא חל באותן קרקעות שלאחר כך אלא מחמת דכתב הלוח "דאיקני"
- (2) כלומר דהסכים לוח בשטר חוב דאכן יחול שיעבודו של בעל חוב באותן קרקעות

(iii) נמצא

- (1) היכא דבעל חוב ראשון ובעל חוב שלאחר כך תרוייהו כתבו שטרי חוב בדאיקני מקודם שקנה לוח לקרקעות
- (2) שיעבוד של דאיקני של בעל חוב ראשון ושל בעל חוב שני חלים שניהם בבת אחת בשעה שקונה לוח לקרקעות
- (3) ואין לבעל חוב ראשון קדימה בהני נכסי בין לגבי לוח בין לגבי לקוחות

(iv) שים לב

- (1) דאכן מסופקים בבבא בתרא אף אולי שטר שני יש לו קדימה

(ד) חלק ד'

- (i) לוח שיש לו מטלטלין אשר בזמן הזה משועבדין לבעל חוב ולכתובת אשה
- (ii) מ"מ האי שיעבוד לא מיקרי "שיעבוד" לענינו
- (iii) משום דבעל חוב ואשה אינן טורפין מלקוחות

(4) המשך תוספות

(א) נמצא

- (i) דהיכא דלא סגי קרקעות לתרי שטרות
- (1) שטר ראשון יש לו קדימה בקרקעות שהיו לו ללוח בעת שכתב שטר ראשון
- (2) שטר ראשון אין לו קדימה בנכסים שקנה לוח לאחר כתיבת שטר ראשון ושטר שני
- (3) שטר ראשון אין לו קדימה במטלטלין של לוח
- (ב) ודינים הללו נחתי בין לשטר חוב בין לשטר כתובה
- (ג) עכשיו

(i) דיקא בדלית קדימה לשטר ראשון

- (1) יש קדימה לשטר חוב שנכתב לאחר כתיבת שטר כתובה
- (2) דנקטינן אשר "יותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא"

תוספות ד"ה אמר לא ניחא לי

בד"ה אמר לא ניחא לי כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי כו' אבל חיובא איכא אנכסי כו' השיעבוד נמי הוה על המעות כו' עכ"ל בפסקי התוספות כתב על דברים אלו וצ"ע גדול בפנים לפרש דבריהם לע"ד דתולה מעותיו ודאי דאיירי מיניה ואמרינן מיניה אפילו מן גלימא דעל כתפיה אלא דה"ק דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דאין נזקקין לקטנים משום צררי אבל חיובא איכא אנכסי והוי השיעבוד נמי על המעות וא"כ ביתומים גדולים אף אם הניח להם אביהם מעות חייבים לשלם מעות וכ"ה בפסקי תוס' וא"כ כ"ש מיניה ומשום הכי בתולה מעותיו בעובד כוכבים היו כופין אותו למכור וליתן מעות אבל לדידך כיון דלא רמיא שיעבוד כלל אנכסי אלא במקום דאיכא מצוה כגון ביתומים גדולים ודוקא בדאיכא אחריות נכסים אבל בדליכא אחריות נכסים אין כופין אפילו ביתומים גדולים כמ"ש התוס' לקמן א"כ מיניה נמי אמאי נימא דאפילו מגלימא דעל כתפיה וכופין אותו ליתן מעות כיון דלא חל שיעבוד עלייהו כלל דהא מהאי טעמא אמרינן דאין כופין ליתומים גדולים ליתן מעות ודקאמר לא ניחא לי דאייעבד מצוה היינו לשלם ממעות דכמו שאין כופין ליתומים גדולים משום דלא חל שיעבוד עלייהו ולא דמי לגזלן דחייב לשלם מעות משום דבאיסור אתא לידיה משא"כ חוב דלוה ומשני תנינא דבמיניה כופין לעשות מצוה אפילו במעות ולפ"ז ההיא דקטינא דארעא דלקמן לא אתיא כרב הונא בריה דרב יהושע דלדידיה גובין מעות מיתומים גדולים וכמ"ש בפסקי התוספות ולא אתיא אלא כרב פפא דס"ל דלא חל שיעבוד אנכסי ואין להקשות לרב פפא בדאיכא אחריות נכסים נמי לא יגבה אפילו מיתומים גדולים די"ל דמשום נעילת דלת אמרו שיגבה כדאמרינן בפרק האשה נקנית למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא משום נעילת דלת אמרו שיגבה מלקוחות ומיורשין ודו"ק:

(1) גמרא

(א) שקלי וטרי באופן בו כופין ללוה לשלם מעות לבעל חוב שלו

(2) גמרא בערכין כמבואר בתוספות בסוגיין

(א) אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים

(ב) רב פפא

(i) היינו טעמא

(1) דבין בדאיכא אחריות נכסים בין בדליכא אחריות נכסים

(2) פריעת בעל חוב מצוה וקטנים לאו בני מיעביד מצוה נינהו

(ג) שאלה

(i) מה דינן של יתומים גדולים

(ד) תשובה

(i) אף על גב דיתומים גדולים חייבים במצוות

(ii) מכל מקום מטעם דאינו מעניננו

(1) מדאורייתא

- (א) אין כופין אותן לקיים מצות פריעת בעל חוב
- (ב) בין בדאיכא אחריות נכסים בין בדליכא אחריות נכסים
- (2) ברם מדרבנן בדאיכא אחריות נכסים כופין אותן משום נעילת דלת
- (א) בדומה
- (i) להא דמשום נעילת דלת גובה בעל חוב מירשנים ומלקוחות
- (ii) אפילו למאן דאמר שיעבודא לאו דאורייתא
- (3) גזלן חייב לשלם אפילו מגלימא דעל כספיה
- (4) המשך גמרא דידן כמבואר בתוספות ובמהרש"א
- (א) רב כהנא מקשה לרב פפא
- (i) חלק א'
- (1) כיון דאמרת דאין כופין ליתומים גדולים בדליכא אחריות נכסים
- (2) לכאורה סבירא לך
- (א) דאף ללוה גופו נמי לא כופין
- (ב) ודשאני גזלן דכופין אותו משום דבאיסורא אתא לידי'
- (ii) חלק ב'
- (1) ליכא אחריות נכסים במעות
- (iii) חלק ג'
- (1) ותיקשי לך
- (א) אמאי אמרינן דבעל חוב מצי גבי מעות מן לווה
- (ב) לימא לווה "לא ניחא לי למיעבד מצוה"
- (ב) ורב פפא משיב
- (i) אין דין לווה דומה לדין יתומים גדולים
- (ii) דאכן כופין ללוה גופי' למיעבד מצוה דפריעת בעל חוב
- (iii) ובדומה לדין גזלן
- (1) לווה משלם אף מגלימא דעל כספיה
- (2) ומובן דבעל חוב מצי גבי מעות מיני' דלוה
- (5) שיטה דרב הונא ברי' דר' יהושע
- (א) נכסי לווה משתעבדי לבעל חוב אף בדליכא אחריות נכסים
- (ב) ומטעם דאינו מעניננו אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים
- (6) המשך מהרש"א
- (א) מסוגיא דקטינא דארעא בדף צא: משמע דלא כופין ליתומים גדולים בדליכא אחריות נכסים
- (ב) ומובן דהאי סוגיא בשיטת רב פפא אזלא ולא בשיטת רב הונא ברי' דרב יהושע

דף פו:

תוספות ד"ה אינה מגורשת ובא"ד מיהו

דף פו עמוד ב] בד"ה אינה מגורשת כו' וי"ל דדייק מסיפא כו' דבסימטא לא מהני תפיסה כו' עכ"ל אבל מרישא דמהני תפיסה ברה"ר ליכא לדיוקי בהיפך הא בצידי רה"ר לא מהני דאימא דרה"ר דקתני היינו צידי רה"ר וליכא לדיוקי כלל מרישא כמו בסיפא גבי סימטא וק"ל:

בא"ד מיהו לאיכא דאמרי מדמה צידי רה"ר לסימטא עכ"ל היינו למסקנא דאיכא דאמרי דקאמר לא רה"ר לחוד וצידי רה"ר לחוד ויש לדקדק ללישנא דאיכא דאמרי אמאי לא תקשי ליה אכתי אדרבה אינה מגורשת מדר' יוחנן ור"ל דס"ל אפילו בסימטא לא קנה דליכא למימר לר"י ור"ל עדיפא צידי רה"ר לענין קנין מסימטא דא"כ ה"ל סברת ר"י ור"ל הפוכה מסברת התלמוד דעדיף ליה קנין סימטא מצידי רה"ר כמ"ש התוס' וצ"ל דלא ס"ל לתלמודא כר"י ור"ל בהא ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) מקומות הראוין לקנין משיכה

אגם	סימטא	צידי רה"ר	רשות הרבים	רישא דרב ושמואל
			לאו מקום קנין	
	מקום קנין			סיפא דרב ושמואל
	לאו מקום קנין			ר' יוחנן וריש לקיש
מקום קנין				רב נחמן

(2) גמרא

(א) בעא מיני רמי בר חמא מרב חסדא

(i) האם צידי רה"ר מקום קנין הוה

(ב) לישנא קמא בתשובה של רב חסדא

(i) מצינן למידק דרב ושמואל סבירא להו דצידי רשות הרבים לא הוי מקום קנין

(3) תוספות

(א) מדייקין מסיפא דרב ושמואל דאית להו דסימטא מקום קנין

(ב) השתא

(i) ביותר מסתבר למימר דסימטא מקום קנין מלמימר דצידי רה"ר מקום קנין

(ii) ואם איתא דצידי רה"ר מקום קנין

(1) ביותר הוי להו רב ושמואל לאשמועינן בסיפא דצידי רה"ר מקום קנין

(2) מלאשמועינן בסיפא דסימטא מקום קנין

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) תידוק לאידך גיסא מרישא דרב ושמואל אשר צידי רה"ר לאו מקום קנין
- (ii) דהרי ביותר מסתבר למימר דרה"ר לאו מקום קנין מלמימר דצידי רשות הרבים לאו מקום קנין
- (iii) ואם איתא דצידי רה"ר לאו מקום קנין
- (1) ביותר הוי להו רב ושמואל לאשמועינן ברישא דצידי רשות הרבים לאו מקום קנין
- (2) מלאשמועינן ברישא דרה"ר לאו מקום קנין
- (ב) תירוץ
- (i) יכול להיות
- (1) דרב ושמואל באמרם ברישא דרשות הרבים לאו מקום קנין
- (2) כיוונו לצידי רה"ר דאף צידי רשות הרבים מיקרי רשות הרבים
- (5) המשך דגמרא
- (א) איכא דאמרי בתשובה דרב חסדא
- (i) צידי רשות הרבים מקום קנין
- (6) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) רב חסדא לאיכא דאמרי מדמה צידי רשות הרבים לסימטא בסיפא דרב ושמואל
- (ב) אכן דחוק קצת דהרי קבענו דסימטא מסתבר למיהוי מקום קנין ביותר מן צידי רשות הרבים
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא לתוספות
- (i) למה מדמה רב חסדא צידי רשות הרבים לסימטא לרב ושמואל דס"ל דסימטא מקום קנין
- (ii) במקום
- (1) לדמות צידי רשות הרבים לסימטא לר' יוחנן וריש לקיש
- (2) אשר לדידהו סימטא לאו מקום קנין ומכ"ש דצידי רשות הרבים לאו מקום קנין
- (ב) תירוץ
- (i) לשיטת איכא דאמרי
- (1) ר' יוחנן וריש לקיש אית להו דצידי רשות הרבים מסתבר למיהוי מקום קנין ביותר מן סימטא
- (2) ולכן אף הם ס"ל דצידי רשות הרבים מקום קנין
- (ג) קשיא
- (i) קבענו
- (1) אשר דחוק קצת לדמות צידי רה"ר לסימטא לרב ושמואל ולמימר דתרוייהו מקום קנין
- (2) וביותר דחוק למימר דצידי רה"ר מסתבר למיהוי מקום קנין ביותר מן סימטא

תוספות ד"ה ר' אליעזר אומר

בד"ה ר"א אומר ע"י גלגול כו' אלא טעמא דת"ק דא"ל כיון דדייקת כולי האי כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דאכתי המקשה דפריך מברייתא אא"א ע"י גלגול מאי נ"מ ולא אסיק אדעתיה הא דמשני ליה דא"ל כיון דקדייקת כו' לפרוך ממתני' גופא אא"א על ידי גלגול מאי טעמא דת"ק ולולי דבריהם נראה דרש"י לא פירש כן אלא לפי דעת המקשה אבל לפי האמת ודאי דטעמא דת"ק משום דא"ל כיון דקדייקת כו' גם מה שהביאו ראייה מן הירושלמי לפירושה לאו ראייה היא דודאי לפי המסקנא דלא פליגי אלא בלכתחלה דהאי טעמא הוא דלא שייך בלכתחלה האי טעמא דרש"י ודו"ק:

(1) משנה

(א) תנא קמא

(i) המושיב את אשתו חנונית או שמינה אפוטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה

(ב) ר' אליעזר

(i) משביעה אפילו על פילכה ועל עיסתה

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) איבעיא

(i) צד א' – ר' אליעזר על ידי גלגול קאמר

(1) ר' אליעזר אית ליה דבעל משביע לאשה על פילכה ועיסתה בגלגול שבועה משבועת אפוטרוסות

(2) תנא קמא

(א) אית ליה דבעל לא מצוי משביעה על ידי גלגול מן שבועת אפוטרוסות

(ב) משום דשבועת אפוטרוסות אינה אלא דרבנן ולא מגלגלין משבועה דרבנן

(ii) צד ב' – ר' אליעזר לכתחלה קאמר

(1) ר' אליעזר אית ליה דבעל משביע לאשה על פילכה ועיסתה אפילו שלא על ידי גלגול שבועה

(2) תנא קמא

(א) אית ליה דבעל לא משביע לאשה על פילכה ועיסתה אלא על ידי גלגול שבועה

(ב) ומיהת בגלגול שבועה משביעה דמגלגלין אפילו משבועה דרבנן

(3) ברייתא

(א) קושיית תנא קמא לר' אליעזר

(i) אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת

(ii) ואיך אמרת דמשביעה על פילכה ועיסתה

(4) המשך גמרא – מקשן דתא שמע

(א) קשיא לצד א'

(i) חלק א'

(1) מובן קושיית תנא קמא לר' אליעזר

(א) אלו הולכין בצד ב'

(ב) דלר' אליעזר משביעה על פילכה ועיסתה אף לכתחלה

(ג) ולהכי שפיר מיקרי "נחש"

(ii) חלק ב'

(1) ברם אלו הולכין בצד א' דלר' אליעזר אינו משביעה אלא על ידי גלגול

(2) תיקשי

(א) דכיון דכבר איצטריכא שבועת אפוטרופסות

(ב) אמאי מקשי לי' רבנן לר' אליעזר דנחש מיקרי מחמת דמגלגל עלה עוד שבועה

(ב) תרצן

(i) לעולם אימא לך דצד א' צודק דלר' אליעזר משביעה אותה בעל דיקא על ידי גלגול

(ii) ומכל מקום מקשי לי' תנא קמא אשר נחש מיקרי

(1) מחמת דאשה אומרת על שבועה זו לפילכה ועיסתה דמגלגל עלה

(א) "כיון דדיקת כולי האי לגלגל עלי שבועה על פילכי ועיסתי

(ב) לא מצינא דאידור בהדך"

(ג) שים לב

(i) דמוכרח דמקשן לא אסיק אדעתיה' הך סברא דכיון דדיקת כולי האי וכו'

(5) מסקנא דגמרא

(א) צד ב' צודק

(i) לר' אליעזר משביעה על פילכה ועיסתה אפילו לכתחלה

(ii) לתנא קמא אינו משביעה לכתחלה אבל משביעה על ידי גלגול

(6) תוספות

(א) קשיא לרש"י

(i) האיך אמרת לצד א' אשר לתנא קמא לא מגלגלין שבועה מן שבועה דרבנן

(ii) הרי משמע מן פרק כל הנשבעין אשר כולי עלמא ס"ל דמגלגלין משבועה דרבנן

(ב) תירוץ

(i) אלא מוכרח דהכי משמעו של צד א':

(1) תנא קמא ס"ל דלא מגלגלין דכבר אסיק אדעתיה' סברא של "כיון דדיקת כולי האי"

(2) ר' אליעזר ס"ל דמגלגלין דפליג על סברא של כיון דדיקת כולי האי

(ii) ותנא קמא דברייתא מקשי לר' אליעזר אשר מסתבר לקבל סברת כיון דדיקת כולי האי

(7) מהרש"א

(א) קשיא לשיטת תוספות

(i) הרי קבענו דמוכרח אשר מקשן דתא שמע לא אסיק אדעתיה' סברא של כיון דדיקת כולי האי

- (ii) ואי אמרת אשר תנא קמא אית לי' דמגלגלין משבועה דרבנן
 - (iii) תיקשי לצד א' מאי טעמא דפליג תנא קמא על ר' אליעזר במשנה
- (ב) אלא על כורחך צודק רש"י

(i) דעד דמתרצין בגמרא לקושיית מקשן דתא שמע

(1) נוקטין לצד א' דטעמי' דתנא קמא היינו משום דבדרך כלל לא מגלגלין משבועה דרבנן

(2) ולא משום סברת דכיון דדיקת וכו' דאין לו שייכות אלא לענינו

(ii) ואל תיקשי הך דפרק כל הנשבעין

(1) דסוגיא דהתם לפי מסקנת תרצן אתיא דאף לצד א' ס"ל תנא קמא

(א) דמגלגלין משבועה דרבנן

(ב) ודדיקא בהך דפילכה ועיסתה אין מגלגלין משום "כיון דדיקת כולי האי"

(8) המשך תוספות

(א) ראי' לשיטת תוספות דתנא קמא משום כיון דדיקת כולי האי נגעו בה

(ב) בירושלמי מפרשי דתנא קמא משום שלום בית נגעו בה

(i) השתא

(1) לתוספות אתיא ירושלמי שפיר אף להוה אמינא של צד א'

(א) דהרי "כיון דדיקת" נמי אית בה ענין שלום בית

(2) ברם

(א) לרש"י תיקשי האי דירושלמי

(ב) דלהוה אמינא של צד א' לא נחית תנא קמא לדין כיון דדיקת

(ג) ואין טעם תנא קמא תלוי בענין של שלום בית

(9) מהרש"א

(א) רש"י יאמר לך דירושלמי מתאים למסקנא דגמרא דידן אשר צד ב' צודק

(ב) וקבענו דלצד ב' טעמא דתנא קמא משום דבעל "נחש מיקרי"

(ג) ומובן בפשיטות דחייש תנא קמא לשלום בית

דף פו:-פז.

תוספות ד"ה נדר ושבועה ורש"י ד"ה כתוב דלא משבעת לי

בד"ה נדר ושבועה כו' ועל יורשיך כו' כגון שנתן לה רשות לעשות יורשין אפוטרופסים כו' עכ"ל אף על גב דבגמרא מוקי רישא דמתניתין בפוגמת כתובתה ושפיר איכא לפרושי ביה פטור שבועה ליורשין היינו שלא פקדנו כפרש"י אלא דמתני' איירי נמי בפטור שבועת אפוטרופסין במכ"ש כפרש"י בגמרא ולענין פטור שבועת אפוטרופסין לא ניהא לפרש לגבי יורשין שבועה שלא פקדנו אלא בשהן עצמן האפוטרופסין וכגון שנתן לה רשות כו' כדאמר בירושלמי ודו"ק:

דף פז עמוד א] בפרש"י בד"ה כתוב דלא משבעת לי ומגו דרמיא כו' פטור כל שבועות עכ"ל דלמ"ד נמי דפוטרי אותה משבועת הפוגמת אית לן למימר דפטרה נמי משבועת אפוטרופסין במגו דרמיא כו' דע"כ איירי נמי רישא בפוטרי אותה גם משבועת אפוטרופסין כדמוכח בסיפא דהלכה מקבר כו' דקאי אזו שפטרה משבועת אפוטרופסין כפרש"י במתני' וק"ל:

(1) משנה דף פז.

(א) הפוגמת בכתובתה ואומרת לא התקבלתי אלא מנה צריכה שבועה שלא קיבלה יותר ממנה בכתובתה

(2) משנה א' בדף פו:

(א) בעל שמינה אשתו אפוטרופיא משביעה שבועת אפוטרופסות שלא עיכבה כלום מנכסי בעל

(3) משנה ב' בדף פו:

(א) רישא

(i) כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך ועל יורשיך וכו' אין יכול להשביעה

(ב) סיפא

(i) פרטי סיפא אינן מעניננו עכשין

(ii) ברם תדע אשר רש"י קובע מתוספתא דבסיפא מדובר בשבועת אפוטרופסות

(4) גמרא כמבואר ברש"י ובמהרש"א

(א) שאלה

(i) ברישא דמשנה ב' דפוטרה משבועה ופוטרי אף יורשין שלה משבועה

(1) האם מדובר בשבועת הפוגמת בכתובתה

(2) או דמדובר בשבועת אפוטרופסות

(5) רש"י כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה

(i) ביותר מסתבר אשר בעל מצי למיפטר אשתו משבועת אפוטרופסות אשר הוא רמי עליה

(ii) מלמיפטר אשתו משבועת פוגמת בכתובתה דהך רמיא על עצמה

(ב) ולכן

(i) כיון דקבענו דבסיפא מדובר בשבועת אפוטרופסות

(ii) מסתבר דאף רישא מדובר לכל הפחות בשבועת אפוטרופסות

(iii) ואשר כוונת הגמרא היינו לקבוע

(1) אלו ברישא מדובר דיקא בשבועת אפוטרופסות כמו בסיפא

(2) או דמדובר אף בשבועת הפוגמת דלא מסתבר כל כך דמצי למיפטר

(6) מסקנא דגמרא

(א) ברישא מדובר בהני ב' שבועות תרוייהו

(7) תוספות כמבואר במהרש"א ד"ה כתוב דלא משבעת לי

(א) הקדמה

(i) מאחר דפטור של רישא דמשנה אתיא לטובת אשה ויורשי'

(ii) נמצא אשר אלו לא פטר אותן חייבן אף יורשי אשה בהני תרי שבועות

(ב) קשיא

(i) לגבי פוגמת כתובתה

(1) מובן דלא יכולין יורשי אשה לגבות שאר כתובתה

(2) אלא אם כן נשבעין שבועה "שלא פקדנו אמא" שהתקבלה יותר ממנה

(ii) ברם לא מסתבר

(1) דירש' דאינן תובעין כלום ולא היו אפוטרופסין

(2) מכל מקום

(א) איצטרכי להו לישבע שבועת אפוטרופסות

(ב) דלא פקדנו אמא דעיכבה כלום מנכסי בעל

(ג) תירוצ

(i) יורשי אשה נשבעין שבועת אפוטרופסות היכא דירש' עצמן אפוטרופסין הויין ליורשי בעל

(ד) שאלה

(i) באיזו ציור נעשו יורשי אשה אפוטרופסין ליורשי בעל

(ה) תשובה

(i) באופן דאבי יתומים נתן לאשה רשות למנותן למיהוי אפוטרופסין לאחר מיתתה

תוספות בד"ה מנכסי יתומים

**תוס' בד"ה מנכסי יתומים כו' דהך דהכא הוה מוקי לה בגדולים כו' דלא נפשוט הא דבעי
עלה כו' עכ"ל ואטובא דמייתי התם ולא מוקי להו נמי בגדולים צריך לתרץ בע"א ע"ש
ודו"ק**

בא"ד דלא תוקמא

בא"ד דלא תוקמא מתני' דהכא בגרושה כו' מתני' דהכא אמאי איצטריך כו' עכ"ל ומתני' דלעיל דהיה עליו כתובת אשה ובע"ח כו' אף על גב דקתני בה יורשין מצי נמי איירי בגירשה ואחר כך מת וההיא ודאי דאיצטריך ליה למתני משום האי דינא ופלוגתא מי הוא קודם לזכות בפקדון או מלוה ודו"ק:

(1) הקדמה

1	מימרא בגמרא דידן	הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה
2	משנה דידן	אין אשה נפרעת מנכסי יתומין אלא בשבועה
3	משנה דף פד.	הניח פקדון או מלוה והיו עליו כתובת אשה ובעל חוב ינתנו ליורשין שכולן [בעל חוב וכתובת אשה] צריכין שבועה [לגבות מנכסי יתומים] וכו'
4	משנה בגיטין	אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה

(2) גמרא בגיטין

(א) קשיא

- (i) מאי איריא דיקא אלמנה במסכת גיטין בשורה 4 דצריכה שבועה ליפרע מנכסי יתומים
- (ii) הרי אמרו בכתובות בשורה 1 דכל מי אשר בא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה

(ב) תירוץ

- (i) בשורה 4 קתני אלמנה למילף רבותא
- (ii) דאפילו אלמנה אינה נפרעת אלא בשבועה
- (iii) הגם דבעיא חינא וכשמשייעין אותה פוגמין בחינא שלה

(3) תוספות כאן

(א) קשיא

- (i) אמאי אמרת דבגיטין בשורה 4 איצטריך למילף דין אלמנה
- (ii) הרי

- (1) במשנה דידן בשורה 2 מדובר באשה הנפרעת מנכסי יתומין
- (2) ולכאורה

(א) כיון דאיתנהו יתמי בעל

(ב) מדובר באלמנה שלא היתה מגורשת בעת מיתת בעלה

(ב) תירוץ

(i) אי לאו האי דגיטין בשורה 4

(ii) הוה אמינא

(1) דאכן משנה בשורה 2 מדובר באשה דכבר היתה מגורשת בעת מיתת בעלה

(2) ודאין לה אלא דין גרושה

(3) ואשר

(א) הגם דגרושה צריכה חינא ואף על פי כן צריכה שבועה

(ב) אלמנה צריכה חינא ביותר ולא צריכה שבועה

(ג) קשיא

(i) ברם משנה בשורה 3 ודאי באלמנה מישתעי

(ii) דלא מסתבר דאיצטריך משנה נוספת לבאר דין גרושה

(ד) תירוץ

(i) אי לאו משנה בשורה 4

(1) הוה אמינא דבין משנה בשורה 2 בין משנה בשורה 3 בגרושה משתעי

(2) ודאיצטריך למשנה בשורה 3 למילף דין נוסף לגבי גרושה לגבי דין קדימה במלוה ופקדון
דאינו מעניננו

(ii) אבל אלמנה דצריכה חינא ביותר לא צריכה שבועה

דף פז:

תוספות ד"ה ואלו נשבעין

[דף פז עמוד ב] בד"ה ואלו נשבעין כו' וי"ל דהאי תנא לא חשיב פוגם כו' ואיצטריך שפיר לאשמועינן דנוטלין עכ"ל וק"ק דהא תלמודא קאמר אבל שלא בעדים אימא תיהוי כמשיב אבידה ותשקול בלא שבועה קמ"ל ויש ליישב דודאי עיקר מלתא דפוגם אתי לאשמועינן דנוטלין כמ"ש התוספות אלא דתני שלא בעדים לרבנותא לגבי בעדים מהאי טעמא דקאמר דלא נימא תשקול בלא שבועה וק"ל:

(1) משנה

(א) ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל וכו' והפוגם שטרו שלא בעדים

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) איתנהו אופנים אחרים בהן אשה נשבעת ונוטלת

(ii) ואמאי לא נמנו נמי במשנה

(ב) תירוץ

(i) לא תני אלא פוגמת בכתובתה

(ii) דאי לאו הכי

(1) מטעם דאינו מעניינו

(2) הוי מצינו למיטעי ולמימר דשבועה לא מהניא לה בין בפוגמת בעדים בין בפוגמת שלא בעדים

(3) גמרא

(א) הגם דבמשנה לא כתיב אלא הפוגמת שלא בעדים

(ב) יכול להיות

(i) דאף כשפוגמת כתובתה בעדים צריכה שבועה

(ii) ובמשנה קתני שלא בעדים לאשמועינן דצריכה שבועה אפילו שלא בעדים אע"ג דבאופן זה אית לה מיגו דאינו מעניינו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי קבענו דבין בפוגמת בעדים בין בפוגמת שלא בעדים

(ii) אי לאו דקתני לה במשנה הוה אמינא דשבועה לא מהניא לה ואינה גובה

(iii) ואיך אמרת עכשיו דאיכא סברא להיפוך מקצה לקצה אשר שלא בעדים נאמנת שלא בשבועה

(ב) תירוץ

(i) חלק א'

(1) עיקר רבותא דברייתא היינו דשבועה מהניא לה

(2) וקבענו דרבותא זו שייך בין בעדים בין שלא בעדים

(ii) חלק ב'

(1) עכשיו

(א) כדי למילף דין זה דשבועה מהניא לה

(ב) עדיפא לה למשנה להשתמש באופן דפוגמת שלא בעדים

(2) כדי לאשמועינן אגב אורחא

(א) דליכא סברא לאידך גיסא

(ב) דהיינו למימר דשלא בעדים מכח מיגו לא איצטריך לה שבועה

תוספות ד"ה או דלמא פוגמת

בד"ה א"ד פוגמת כו' אבל הא דלא מודה דנפרעת כלל לא שייך ביה האי טעמא אבל תימה לי א"כ כו' עכ"ל נ"ל דבריהם אף על גב דפוחתת ודאי לא שייך האי טעמא דלא דייקא ואם כן מאי קמבעיא ליה דודאי דנאמנת במגו דלא פוחתת כלל אלא דקמבעיא ליה בפוחתת בכעין אבעיא דלעיל דדלמא פוגמת היא ואיערומי קמערמא לומר פוחתת ואין להקשות כיון דפוגמת סבורה שהיא דייקא כמו שכתבו לעיל התוספות מאי שייך למימר ביה דאתי לאיערומי ביה די"ל דלא אמרו התוספות בפוגמת לעיל דסבורה שהיא דייקא ולא ניחא לה לשקר ולגזול ולומר דלא נפרעת כלל אבל לשקר ושלא לגזול כגון בפחות מש"פ או בפוחתת שאינה משקרת אלא כדי לאמת דבריה יותר מבעיא לן שפיר אי נימא דקא דייקא לומר כן או נימא דמערמת לומר כך וליכא לאקשוויי דאם כן אמאי לא נהימנא בפוגמת במגו דפוחתת דנאמנת לפי האמת דאיכא למימר לאידך גיסא כיון דהיא סבורה דדייקא שפיר ליכא למימר אפילו בכה"ג מגו ועל פי הדברים האלה תמיה להו שפיר אם כן כל שעה אתיא לאיערומי לפחות ואמאי פשוט ליה לתלמודא טפי בפוחתת דלא אתי לאיערומי מבפחות מש"פ דסלקא בתיקו אי אתיא לאיערומי אי לאו ודו"ק:

(1) משנה

- (א) אשה שאומרת שלא קיבלה כלום בכתובתה נוטלת כתובתה שלא בשבועה
- (ב) אשה שפוגמת בכתובתה והודית שקיבלת מקצת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה

(2) גמרא כמבואר בתוספות

(א) שאלה

- (i) נהימנה לפוגמת אף בלא שבועה
- (ii) במיגו דאי בעיא לשקר מציא למימר דלא קבלה כלום

(ב) תשובה

(i) חוששין

- (1) אשר אשה דקיבלה מקצת כתובתה
- (2) לא דיקא בסך שקיבלה
- (3) ויכול להיות דטעתה ובקושטא קיבלה יותר ממה שהודית
- (4) ולכן משביעין אותה כדי שתידוק

(ii) השתא

(1) עיקר דין מיגו היינו

- (א) דנוקטין דלא משקר
- (ב) דאלו מוכן לשקר מסתבר דהי' משקר בטענה דעדיף לי'

(2) משא"כ בנידון דידן

(א) לא חוששין דמשקרת

(ב) ולכן ליכא למימר דמוכנת לשקר למיגזול מבעלה ולמימר דלא קיבלה כלום

(ג) ומובן דאין להאמינה במיגו

(3) המשך גמרא כמבואר בתוספות ובמהרש"א

(א) איבעיא א'

(i) הפוגמת כתובתה פחות פחות משה פרוטה מהו

(ii) כלומר אשה שטוענת בפרטיות מאי שקיבלה לכתובתה בזמנים שונים

(iii) צד א'

(א) לא דיקא ולכן צריכה שבועה

(2) שאלה לצד א'

(א) הרי מסתבר דדיקא

(ב) דאי לאו הכי למה טענה בפרטיות מאי שקיבלה בזמנים שונים

(3) תשובה

(א) חוששין

(i) דבקושטא לא קיבלה אלא פירעון אחת

(ii) ולא דיקא ככל אשה הפוגמת בכתובתה בפרעון אחת

(iii) ולכן צריכה שבועה כדי שתידוק

(ב) ואיערומי קא מערמא קצת

(i) לשקר דקיבלה אותו סך הכל בזמנים שונים

(ii) כדי לאמת דברי' שלא תצטרך להשבע על סך דסבורה שקיבלה

(ב) צד ב'

(i) כיון דעושה חשבון בפרטיות נקטינן דדיקא

(ii) ולכן לית למיצרכה שבועה כדי שתידוק

(ג) מסקנא

(i) תיקו

(4) המשך גמרא

(א) איבעיא ב'

(i) פוחתת מכתובתה מהו

(1) כלומר דבכתובתה כתיב מאתים זוז

(2) והיא אומרת דכתובתה לא היתה אלא למנה ודאותה מנה לא קיבלה

(ii) צד א'

(1) "היינו פוגמת" וצריכה שבועה

(iii) צד ב'

(1) לאו היינו פוגמת ולא צריכה שבועה

(5) מסקנא דגמרא

- (א) לא צריכה שבועה
 (6) מהרש"א
 (א) קשיא
- (i) האיך קא סלקא דעתא דגמרא לצד א' אשר פוחתת היינו פוגמת
 (ii) הרי אומרת דלא קיבלה כלום
- (ב) תירוץ בדומה לפירוש תוספות לעיל לגבי פחות פחות משווה פרוטה
 (i) חוששין לפוחתת
 (1) דבקושטא פוגמת דכתב לה בעל מאתים בכתובתה וקיבלה לכל הפחות מנה
 (2) ודין שלה ככל פוגמת דלא דיקא ולכן צריכה שבועה
 (ii) ואיערומי קא מערמא קצת
 (1) לשקר בפחת כתובתה כדי לאמת דברי' שלא תצטרך להשבע על סך דסבורה שקיבלה
 (7) מהרש"א חלק א'
- (א) קשיא לצד א' דאיבעיא א' לגבי פחות פחות משווה פרוטה ולצד א' דאיבעיא ב' לגבי פוחתת
 (i) אמאי חוששין אשר לא דיקא ודאיערומי קא מערמא
 (ii) הרי קבענו שמי שנוקטין שלא דיקא נוקטין נמי דלא ניחא לה לשקר
 (ב) תירוץ
 (i) אכן לא ניחא לה לשקר ולגזול בהכחשת פרעון
 (ii) אבל ניחא לה לשקר כדי לאמת דברי' על ידי טענת פחות פחות משווה פרוטה או טענת פוחתת
 (8) מהרש"א חלק ב'
- (א) קשיא
 (i) השתא דאמרת דאף אלו לא דיקא ניחא לה מיהת לשקר לאמת דברי'
 (ii) הדרא קושיא לדוכתה:
 (1) נהימנא לפוגמת
 (א) במיגו דאי בעיא יכולה לשקר בטענת פוחתת לאמת דברי' בלא שבועה
 (ב) דהרי קבענו במסקנא דפוחתת נאמנת בלא שבועה
 (ב) תירוץ
 (i) קבענו גם כן דפוגמת
 (1) הגם דבקושטא לא דיקא
 (2) מכל מקום סבירא לה דדיקא שפיר ודלא טעתה ודלא מכוונת לשקר
 (ii) ומובן
 (1) דכיון דלא יודעת אשר טעתה ולא מכוונת לשקר
 (2) ליכא למימר דאלו טעתה מציא לשקר כדי לאמת דברי'
 (9) המשך תוספות

א) "תימה לי דאם כן כל שעה אתיא לאיערומי לפחות"

10) ביאור מהרש"א לדברי תוספות

א) השתא דקבענו

i) בין לאיבעיא דפחות פחות משהו פרוטה בין לאיבעיא דפוחתת

ii) דנקודת האיבעיא היינו אי חיישינן דאתיא לאיערומי

ב) תקשי

i) דמאי שנא פחות פחות משהו פרוטה דסלקי בתיקו דחיישינן דמערמת

ii) ומאי שנא פוחתת דמסקינן דנאמנת בלא שבועה דלא חיישינן דמערמת

תוספות ד"ה ועוד אין נשבעין

בד"ה ועוד אין נשבעין כו' וברייתא דמייתי כו' לא תקשי לרב כו' דאין למדין מן הכללות כו' עכ"ל והיינו השתא דע"כ לרב בעי בע"א כפירה עצמה ב' כסף כמו במודה במקצת והתוס' בפ' שבועת הדיינין כתבו דבלא"ה לשמואל נמי האי כ"מ לאו דוקא דהא איכא כפירת שיעבוד קרקעות עכ"ל ע"ש ונראה ליישב לדברי התוספות דהכא דלא קאי האי כללא אלא בשנים מחייבין ממון היינו בע"פ דליכא שיעבוד קרקעות ולכך לא כתבו הכא אלא לרב צ"ל דהאי כל מקום לאו דוקא וק"ל:

(1) ברייתא

(א) כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה

(2) גמרא במסכת שבועות

(א) רב

(i) לשבועת עד אחד איצטריך טענת שתי כסף

(ב) שמואל

(i) אף טענת פרוטה סגי לשבועת עד אחד

(3) תוספות בגמרא דידן ובמסכת שבועות

(א) קשיא לרב

(i) שני עדים מחייבין אותו ממון אפילו בטענת פרוטה

(ii) ואפ"ה קבענו עכשיו לרב דבעד אחד אינו חייב שבועה אלא בטוענו שתי כסף

(iii) נמצא דלדידן ליכא למימר דכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה

(ב) תירוצ

(i) אין למדין מן הכללות

(4) גמרא דידן

(א) רבא

(i) לכולי עלמא ואף לשמואל

(ii) אין נשבעין שבועת עד אחד על כפירת שיעבוד קרקעות

(5) תוספות במסכת שבועות

(א) קשיא

(i) אף לשמואל איצטריך למימר אין למדין מן הכללות

(ii) דהרי ב' עדים מחייבין אותו ממון אפילו בכפירת שיעבוד קרקעות

(iii) משא"כ עד אחד דאינו מחייבו שבועה בכפירת שיעבוד קרקעות

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי אף תוספות דידן לקושיא זו לשמואל

(ב) תירוץ

(i) תוספות דידן סבירא להו

(1) דהאי כללא של שנים מחייבין אותו ממון לא אתיא אלא לדין ממון

(א) כגון מלוה על פה

(ב) אשר נקבע על ידי ב' עדים בלחודייהו בלא סיוע של דבר אחר

(2) ולא נחית לדין מלוה בשטר אשר צד שיעבוד שלו לא נקבע אי לאו דכתב נמי שטר

דף פח.

רש"י ד"ה לידי שבועה דאורייתא

[דף פח עמוד א] בפרש"י בד"ה לידי שבועה דאורייתא כו' ואוחז ספר בידו כו' עכ"ל לעיל גבי הא דסבר רמי בר חמא כו' פרש"י לענין היפוך שבועה דלא מפכינן בדאורייתא ואפשר ששינה פירושו בכאן גבי פקח הוא משום דלענין היפוך שבועה לא שייך לומר דפקח הוא להביאה לידי שבועה דאורייתא דאיכא דניחא ליה בהיפוך שבועה וק"ל:

(1) משנה

(א) הפוגמת כתובתה צריכה שבועה

(ב) עד אחד מעידה שהיא פרועה צריכה שבועה

(2) הקדמה

(א) מסקי בגמרא אשר הני שבועות דרבנן נינהו

(3) רש"י

(א) שאלה

(i) מאי נפקא לן מינה אלו הני שבועות דאורייתא הן או דרבנן

(ב) תשובה

(i) המחויב שבועה דאורייתא מצי מיפך לשבועה ולמימר אישתבע את וטול וכדומה

(ii) המחויב שבועה דאורייתא לא מצי מיפך לשבועה

(4) גמרא דף פח

(א) רב פפא

(i) באופן דעד אחד מעידה שהיא פרועה דצריכה שבועה דרבנן לבעל

(ii) אי פקח האי בעל מייתי לה לידי שבועה דאורייתא

(5) רש"י

(א) שאלה

(i) מה יועיל לו לבעל פיקח למייתי לה לידי שבועה דאורייתא

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא פירש רש"י כדלעיל

(ii) אשר למייתי לה לידי שבועה דאורייתא יועיל לבעל שלא תוכל למיפך לשבועה

(ב) תירוץ

(i) יכול להיות אופנים בהן הוה לטובתו של בעל שתוכל למיפך לשבועה

תוספות ד"ה מייתי לה ובא"ד אי נמי

תוס' בד"ה מייתי לה לידי כו' דנ"מ אליבא דרבי אבא דהלכתא כוותיה דאמר דחזרה שבועה למחויב כו' דהכי מוכח התם בפרק כל הנשבעין עכ"ל כצ"ל וכ"ה ברא"ש ור"ל אליבא דרבי אבא דסבר בפרק כל הנשבעין בשניהם חשודים דחזרה שבועה למחויב לה מעיקרא ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ה"נ הכא אי הוה שבועה דאורייתא והבעל והאשה שניהם חשודים חזרה השבועה לאשה ומתוך שאינה יכולה לישבע אין הבעל משלם אבל כיון שאינה אלא שבועה דרבנן אף על פי שאינה יכולה לישבע משלם הבעל ומה שלא רצו לפרש בפשיטות טפי ולכ"ע וכגון שהאשה חשודה דבשבועה דאורייתא מהפכינן השבועה אשכנגדו אבל בדרבנן לא מהפכינן דתקנתא לתקנתא לא עבדינן דהכי מפלגינן בהדיא בפ' שבועת הדיינין כבר כתב בזה הרא"ש ליישב בשם תשובת רב אלפס דלענין לישבע וליפטר כי הכא עבדינן שפיר תקנתא לתקנתא ע"ש ודו"ק:

בא"ד א"נ למאן דאית ליה דבדרבנן מהפכינן ובדאורייתא לא מהפכינן נפקא מינה כו' דאי שבועה דרבנן היא מ"ל כו' ואי דאורייתא לא מצוי למימר לבעל כו' עכ"ל כצ"ל מתוך הסוגיא דפרק שבועת הדיינין ואיירי באינה חשודה ועיין ברא"ש שדחה זה הנ"מ:

(1) הקדמה א'

שבועה המוטלת על נתבע – השבע ותיפטר	
בשבועה דרבנן באופן אשר חשוד מי שעליו לישבע (דהיינו נתבע)	בשבועה דאורייתא באופן אשר חשוד מי שעליו לישבע (דהיינו נתבע)
אז לא אמרינן שכנגדו (דהיינו תובע) נשבע ונוטל דהיינו נשבע ונוטל דבנידון זה לא עושין תקנתא (למימר שכנגדו נשבע ונוטל) לתקנתא (שבועה דרבנן)	אז שכנגדו (דהיינו תובע) נשבע ונוטל

שבועה המוטלת על תובע (כגון שבועת כתובה בסוגיא דידן) – השבע וטול			
1	2	3	4
בשבועה דאורייתא באופן אשר חשוד מי שעליו לישבע (דהיינו תובע)	בשבועה דרבנן באופן אשר חשוד מי שעליו לישבע (דהיינו נתבע)	בשבועה דאורייתא היכא דתרוייהו חשודין לר' אבא	בשבועה דרבנן היכא דתרוייהו חשודין לר' אבא למסקנת תוספות
אז שכנגדו (דהיינו נתבע) נשבע ומיפטר	הוה אמינא דמהרש"א אז תובע נוטל אף בלא שבועה דלא אמרינן שכנגדו (דהיינו נתבע) נשבע ומיפטר דבנידון זה לא עושין תקנתא (שכנגדו) לתקנתא (שבועה דרבנן) שיטת רא"ש אכן עושין תקנתא לתקנתא ונתבע נשבע ומיפטר	נתבע מיפטר מתוך שתובע אינו יכול לישבע	תובע נוטל אע"פ שאין יכול לישבע

(2) הקדמה ב'

(א) עד אחד מעידה בכתובת אשה שהיא פרועה צריכה שבועה דרבנן ונוטלת

(3) גמרא דף פז: סוף עמוד

(א) רב פפא

(i) אי פקח האי בעל מייתי לה לידי שבועה דאורייתא

- 4) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) יועיל לטובת בעל פיקח למייתי לה לידי שבועה דאורייתא
- (ב) משום
- (i) דבשבועה דרבנן אשה נוטלת כששניהן חשודין כמבואר בטור 4 בטבלא ב'
- (ii) משא"כ אליבא דר' אבא בשבועה דאורייתא דלא נוטלת כמבואר בטור 3 בהאי טבלא
- 5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) השתא דקבענו אשר דברי תוספות בשניהם חשודין אתיא דיקא לר' אבא
- (ii) תיקשי
- (1) אמאי לא מתרצי דמדובר באשה חשודה על השבועה ובעל שאינו חשוד
- (2) דלכולי עלמא
- (א) בשבועה דאורייתא מהפכינן לשבועה לבעל לישבע וליפטר כבטור 1 בטבלא ב'
- (ב) ובשבועה דרבנן נוטלת בלא שבועה דלא עבדינן תקנתא לתקנתא כבטור 2 בטבלא ב' לפי הוה אמינא דמהרש"א
- (ב) תירוץ
- (i) תוספות אזלי בשיטת רא"ש בטור 2 בטבלא ב'
- (ii) דאף בשבועה דרבנן מהפכינן לשבועה לבעל לישבע וליפטר
- 6) המשך תוספות כמבואר במהרש"א בא"ד אי נמי
- (א) שיטת אי נמי
- (i) היינו טעמא דיועיל לבעל למייתי לה לידי שבועה דאורייתא
- (ii) דקבענו בד"ה לידי שבועה דאורייתא
- (1) אשר בשאינן חשודין
- (א) בשבועה דאורייתא לא יכולה אשה למיפך לשבועה ולמימר השבע ותיפטר
- (ב) ובשבועה דרבנן יכולה אשה למיפך לשבועה ולמימר השבע ותיפטר
- (iii) וטובה היא לבעל שלא תוכל אשתו למימר השבע ותיפטר
- 7) שים לב
- (א) אשר קבענו בד"ה לידי שבועה דאורייתא אשר רש"י לא אזל בשיטה זו
- (ב) משום דרש"י ס"ל דלאו בכל אופן טובה היא לבעל שלא תוכל למימר השבע ותיפטר

תד"ה היכי סמיך

בד"ה היכי סמיך כו' הלואה אחר הלואה אי מצטרפי דאיכא מאן דאמר לא כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דלמ"ד נמי דהלואה אחר הלואה מצטרפי היינו דלא תוכל להכחיש פרעון אחד מהם ליטול בשלישית כפרש"י אבל מ"מ לא יוכל למוקמי לקמא במלוה ע"י הע"א שהרי בב' נצטרף עדותו על פרעון אחד ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) משנה

(i) היכא דעד אחד מעידה בכתובת אשה שהיא פרועה

(ii) נשבעת שבועה דרבנן ונוטלת

(2) הקדמה ב'

(א) שבועת עד אחד בהלואה דאורייתא היא

(3) גמרא

(א) רב פפא כמבואר ברש"י

(i) מי שתבעתו אשתו לכתובתה ויש לו עד אחד (עד א') שכבר שילם כתובתה (פרעון א')

(1) אשר בשביל עד א' צריכה שבועה דרבנן כדאמרן

(ii) אי פיקח בעל מצי למייתי לה לשבועה דאורייתא ככה:

(1) פורע כתובתה פעם שני' (פרעון ב') באפי עד אחד אחר (עד ב')

(2) ומוקים לה למעות שנתן לה בפרעון א' למלוה אשר מכח עד א' חייבת אשתו שבועה דאורייתא

(3) ולאח"כ מייתי עד א' ועד ב' לב"ד להוכיח אשר פרע כתובתה בפרעון ב'

(ב) קשיא

(i) עד א' לא ראה לפרעון ב' שראה עד ב' ולא מצי בעל להוכיח פרעון ב' בשני עדים

(ii) נמצא

(1) שעל ידי שבועה תוכל לכפור בין לפרעון א' בין לפרעון ב'

(2) ואכתי תגבה לכתובתה פעם ג'

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) איכא מאן דאמר בסנהדרין אשר הלואה אחר הלואה מצטרפי

(ii) ולאותו מאן דאמר

(1) בנידון דידן עד א' ועד ב' אכן מצטרפי על פרעון ב'

(2) אע"ג דעד א' לא ראה לפרעון ב'

(5) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות

- (i) אי מצטרפית עד א' לפרעון ב'
- (ii) לא מצית להשתמש באותו עד א' בתורת עד אחד לפרעון א'

דף פח:

תוספות ד"ה בית דין משביעין אותו ותד"ה וקמיפליגי ותד"ה לאפוקי

דף פח עמוד ב] בד"ה ב"ד משביעין כו' כששמעו בו שמת ושפיר קתני ויורשין כו' עכ"ל ואין להקשות דא"כ היינו נפרעת שלא בפניו והיינו נפרעת מיתומים ואמאי לא מוקמי פלוגתייהו בכה"ג בפשיטות אנפרעת מנכסי יתומים די"ל דע"כ לשמואל דמפרש פלוגתייהו התם בששמעו בו שמת הא דלא נקט פלוגתייהו בכה"ג במת על מטתו לרבותא נקט הכי כמ"ש התוספות שם ולהכי מוקי פלוגתא דהכא נמי בכה"ג וק"ל:

בד"ה וקמיפליגי כו' ומתני' כגון שמינה בעלה לאחר מיתה דבצווי ב"ד כו' דלא שייך ביה כו' והכא אנו רואין כו' עכ"ל ר"ל דצריך לאוקמא בדחוקי הא דהלכה מקבר כו' ואם נעשית אפוטרופס כו' היינו שנעשית כבר בחייו ע"י אביהם משום דבצווי ב"ד לאחר מותו כו' ובממנה מעצמה נמי לאחר מותו ליכא לאוקמא כו' דלא שייך ביה טעמא כו' דהא הכא בממנה מעצמה אנו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה כו' כדאמר בפרק הניזקין וא"כ ודאי דאין לחוש לה אם תמנע מכח השבועה וק"ל:

בד"ה לאפוקי מדר"א ומחלוקתו כו' דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דה"ה כו' עכ"ל ואין להקשות בהוא עצמו דקתני בסיפא שאינו משביעה על אפוטרופסות שבחייו באינה תובעת כתובה הא בתובעת כתובתה משביעה דמשמע אגב דמשביעה אכתובתה משביעה נמי אאפוטרופסות שבחייו אף על גב דנפרעת כתובתה בלא שבועה היינו כשאנו טוען להשביעה אבל כי אמר לה תשתבע לי אכתובה דלא פרעתי שפיר יכול להשביעה ואגב זה משביעה נמי אאפוטרופסות ומיהו ברישא דמילתא דנקט יורשין דוקא כיון דפטרה מן השבועה עדיפא להו יורשים כיון דאנן טענינן ליתמי להשביעה על כתובתה משביעים אותה אז גם על האפוטרופסות אף על פי שפטרה אבל בחייו כיון דאנן לא טענינן ליה להשביעה על כתובתה אין משביעין אותה נמי על אפוטרופסות כיון שפטרה: ודע שיש לדקדק בשמעתין אמאי שביק רב פפא מלאוקמא הא דקתני אינה תובעת כתובתה כו' דהיינו נמי ביורשין דוקא וכדאוקמא לעיל במינהו אבי יתומים ור"ש כאבא שאול ורבנן כרבנן ויש ליישב כמ"ש לעיל דנראה דחוק לאוקמא מתני' דקתני נעשית אפוטרופסות דהיינו שמינה אותה בעלה לאחר מיתה אלא דממנה מעצמה לאחר מיתה בעלה ובהיא לא שייך דאי משתבע מימנע כמ"ש התוספות לעיל ומשתבע לכ"ע ודו"ק:

(1) משנה דף קד.

(א) חנן ובני כהנים גדולים תרוייהו סבירא להו דמי שהלך בעלה למדינת הים פוסקין מזונות לאשתו

(ב) שאלה

(i) האם צריכה שבועה למזונות

(ג) תשובה

(i) חנן סבירא לי'

- (1) בתחלה – כשפוסקין מזונות – לא צריכה שבועה למזונות
- (2) בסוף – כשגובה כתובתה וכבר צריכה שבועה לכתובתה – צריכה שבועה נמי למזונות
- (ii) בני כהנים גדולים סבירא להו
- (1) דצריכה שבועה אף לכתחלה
- (2) דחיישי לצררי כלומר אשר בעל כבר שילם לה מעות למזונות לפני שהלך למדינת הים
- (2) גמרא דף קו: - דף קז. כמבואר בתוספות
- (א) שמואל אית לי'
- (i) דאין פוסקין מזונות לאשת איש
- (ii) אלא אם כן שמעו בו שמת במדינת הים
- (iii) ואכן הך משנה בדף קו. בששמעו בו שמת משתעי
- (3) תוספות דף קז. ד"ה תרגמה
- (א) קשיא לשמואל
- (i) הקדמה
- (1) אלו משנתנו שלא בשמעו בו שמת איירי
- (2) מובן אשר חנן ובני כהנים גדולים פליגי דיקא בבעל שהלך למדינת הים ולא בבעל אשר עומד לפנינו אבפשיטות אין פוסקין מזונות לאשתו
- (ii) קשיא
- (1) ברם אלו איירי דיקא בשמעו בו שמת
- (2) מה לי שהלך למדינת הים ושמעו בו שמת מה לי בעל שמת על מטתו לפנינו
- (3) ותיקשי
- (א) אמאי לא קאמרי נמי חנן ובני כהנים גדולים דפוסקין לה מזונות כשמת על מטתו לפנינו
- (ב) ואשר אף באופן זה פליגי באלו צריכה שבועה בתחלה
- (ב) תשובה
- (i) הקדמה א'
- (1) קבענו דלבני כהנים גדולים צריכה שבועה אף בתחלה מפני דחיישי לצררי
- (ii) הקדמה ב'
- (1) ביותר מסתבר דחיישי בני כהנים גדולים לצררי היכא שהלך למדינת הים מן היכא דמת על מטתו לפנינו
- (iii) השתא
- (1) בקושטא
- (א) אית להו חנן ובני כהנים גדולים דאף במת על מטתו פוסקין מזונות לאשתו
- (ב) ואית להו לבני כהנים גדולים דצריכה שבועה אף באופן זה
- (2) אלא דמשנה דף קד. רבותא אשמועינן

- (א) דבשבועה נאמנת אפילו כשהלך למדינת הים ושמעו בו שמת
 (ב) ודלא אמרינן דאף בשבועה לא מהימנא מחמת חשש צררי
- 4) משנה דף פז.
- (א) תנא קמא
 (i) רישא
 (1) מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה בין למזונות בין לכתובה
 (ii) סיפא
 (1) נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה בין למזונות בין לכתובה
- (ב) ר' שמעון
 (i) רישא
 (1) כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה
 (ii) סיפא
 (1) ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה
- 5) גמרא
 (א) שאלה
 (i) אהייתא קאמר ר' שמעון לרישא דמילתא ולסיפא דמילתא
- 6) תשובה דר' ירמי'
 (א) קבענו דתנא קמא אית לי' בסיפא דידי'
 (i) אשר אשה שנפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה אף למזונות
 (ii) ולא נפקא לי' לתנא קמא לשבועת מזונות אלו תובעת לכתובתה וכבר צריכה שבועה לכתובתה
 (ב) ואתא ר' שמעון לאיפלוגי אתנא קמא ולמימר
 (i) ברישא דידי'
 (1) כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה
 (ii) ובסיפא דידי'
 (1) ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה
- ג) והיינו טעמא
 (i) דתנא קמא אית לי' כבני כהנים גדולים דתשבע בין בתחלה בין בסוף
 (ii) ור' שמעון אית לי' כחנן דתשבע בסוף ולא תשבע בתחלה
- ד) קשיא
 (i) למאן דאמרי דלא סבירא להו כשמואל
 (1) ואמרי דחנן ובני כהנים גדולים אית להו דפוסקין לאשה מזונות אף בחייו של בעל
 (2) ואשר לבני כהנים גדולים משביעין אותה אף בתחלה על מזונות בחייו ואשר לאו ביורשין משתעי מילתא

- (ii) תיקשי הא דאוקי לפלוגתייהו דתנא קמא ור' שמעון באלו דיקא יורשין משביעין אותה בתחלה
- (7) תוספות ד"ה בית דין
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא משני בגמרא לר' ירמ' דאכן אזיל בשיטת כשמואל
- (1) אשר חנן ובני כהנים גדולים תרוייהו אית להו דאין פוסקין מזונות לאשה אלא כששמעו בו שמת במדינת הים
- (2) ונמצא אשר תנא קמא דר' שמעון ור' שמעון נמי דיקא בששמעו בו שמת קמיפליגי לגבי שבועה ליורשין בתחלה
- (3) ומובן הא דבמשנה אוקי לפלוגתייהו באלו יורשין משביעין אותה
- (8) מהרש"א
- (א) קשיא לתוספות
- (i) קבענו לשמואל דמוכרח אשר חנן ובני כהנים גדולים פליגי ג"כ במת על מטתו לפננו
- (ii) נמצא
- (iii) דאי מוקמת לה לר' ירמ' ככה
- (iv) תיקשי
- (1) דבמקום למימר דלא פליגי ר' שמעון אלא אסיפא דתנא קמא
- (א) דהיינו "נפרעת **שלא בפניו** לא תפרע אלא בשבועה"
- (ב) דבפשיטות
- (i) מדובר כששמעו בו שמת בדינת הים שלא בפניו
- (ii) ולא מדובר כשמת על מטתו לפניו
- (2) אמאי לא קאמר ר' ירמ' דר' שמעון פליגי על רישא דתנא קמא
- (א) דהיינו "מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה"
- (ב) דבפשיטות מדובר בין כשמת על מטתו לפניו בין כשהלך למדינת הים ושמעו בו שמת
- (ב) תירוץ לקושיית מהרש"א על תוספות
- (i) קבענו לשמואל אשר
- (1) בהלך למדינת הים ושמעו בו שמת
- (2) רבותא היא לבני כהנים גדולים דנאמנת אפילו בשבועה
- (ii) והוי מצי לגמרא לפרש
- (1) דלהכי עדיף לי' לר' ירמ' למוקי פלוגתייהו דתנא קמא ור' שמעון בנפרעת שלא בפניו דהיינו כשלא מת על מטתו לפניו
- (2) לאשמועינן
- (א) דאף לתנא קמא דאית לי' כבני כהנים גדולים דחיישי לצררי
- (ב) מיהת בשבועה פוסקין לה מזונות אפילו כשהלך בעלה למדינת הים ושמעו בו שמת

9) תשובה דרב ששת כמבואר בתוספות ד"ה וקמפליגי ובמהרש"א שם

(א) הקדמה

(i) משנה א' בדף פו:

(1) ר' אליעזר ומחלקותו

(א) בעל שהושיב אשתו אפטרופיא ולא פטר אותה משבועת אפטרופסות

(ב) משביעה שבועת אפטרופסות בכל זמן שירצה אף כשלא תובעת כתובתה בשבועה

(ii) משנה ב' בדף פו:

(1) רישא

(א) בעל מצי פוטר אשתו

(i) משבועה כשהיא תובעת כתובתה

(ii) ומשבועת אפטרופסות על מה שעשתה בתורת אפטרופסות בחייו

(2) סיפא

(א) אפילו כשפוטר לאשתו משבועת אפטרופסות

(ב) יתמי בעל משביעין אותה שבועת אפטרופסות על מה שעשתה בתורת אפטרופסות

לאחר מיתת בעל

(iii) משנה דף פח:

(1) תנא קמא

(א) אפטרופוס ליתמי שמינוהו ב"ד לא ישבע דא"כ מימנע מהיות אפטרופוס

(ב) אפטרופוס שמינוהו אבי יתומים ישבע דאעפ"כ לא מימנע מהיות אפטרופוס

(2) אבא שאול

(א) חילוף הדברים

(i) אפטרופוס שמינוהו ב"ד ישבע דאעפ"כ לא מימנע מהיות אפטרופוס

(ii) מינוהו אבי יתומים לא ישבע דא"כ מימנע מהיות אפטרופוס

(iv) מימרא דאבא שאול בן אימא מרים דף פז.

(1) אף היכא דפטר בעל משבועה לאשה ולירשי'

(2) מ"מ הבא ליפרע מנכסי יתמי בעל לא יפרע אלא בשבועה

(ב) השתא

(i) נניח אשר בסיפא דמשנה ב' מדובר באפטרופיא שמינה אותה אבי יתומים

(ii) נמצא

(1) דסיפא דקתני דירשי בעל משביעין אותה שבועת אפטרופסות

(2) אתיא כתנא קמא דאבא שאול

(ג) ברם

(i) ר' שמעון פליג אסיפא דמשנה ב'

- (1) וס"ל כאבא שאול דבמינה אותה אבי יתומים אין משביעין אותה שבועת אפטרופסות
- (ii) ברם ס"ל נמי
- (1) דהיכא דתובעת כתובתה בשבועה
- (2) משביעין אותה נמי שבועת אפטרופסות
- (iii) ולכן
- (1) קאמר ר' שמעון ברישא דידי'
- (א) דכל זמן שישירשין משביעין אותה מפני שתובעת כתובתה
- (ב) משביעין אותה נמי שבועת אפטרופסות
- (2) ובסיפא דידי' מחזק ר' שמעון דבריו
- (א) ואם אין תובעת כתובתה דליכא שבועה על כתובתה
- (ב) אין יורשין משביעין אותה שבועת אפטרופסות
- (10) תוספות ד"ה וקמפליגי כמבואר במהרש"א
- (א) שאלה
- (i) מדוע נקט רב ששת דסיפא דמשנה באפטרופיא דמינה אותה אבי יתומים משתעי
- (ב) תשובה
- (i) הי לך ג' אפשריות במינוי' של אפטרופיא
- (1) או דמינוה בית דין
- (2) או דמינתה היא לעצמה
- (3) או דמינה אותה אבי יתומים
- (ii) השתא
- (1) ליכא למימר דמינוה בצווי ב"ד
- (א) משום דאין מעמידין בית דין נשים באפטרופסות
- (2) וגם ליכא למימר דמינתה היא לעצמה
- (א) דבאופן זה פשיטא דמשביעין אותה יתומים אף לר' שמעון ואבא שאול
- (i) דאין לחוש דמחמת שבועה זו תמנע מהיות אפטרופיא
- (ii) דהרי בלאו הכי אין בית דין ממנים נשים לאפטרופסות
- (3) ולכן מוכרח דמינה אותה אבי יתומים
- (11) קשיא לרב ששת
- (א) מהא דקאמר ר' שמעון
- (i) דכל זמן שתובעת כתובה משביעין אותה יורשין
- (ii) משמע דאתא להחמיר ולהצריכה שבועה יותר מתנא קמא
- (ב) באשר לרב ששת

(i) מגביל ר' שמעון דמשביעין אותה שבועת אפוטרופסות דיקא כשנשבעה מכבר על שתבעה כתובתה

(12) תשובה דרב פפא

(א) קבענו

(i) דר' אליעזר ומחלקותו במשנה א' אית להו

(1) דהיכא דלא פטר בעל לאשתו משבועה

(2) משביעה בעל שבועת אפוטרופסות כל זמן שירצה

(ii) ודרישא דמשנה ב' אית לה

(1) דהיכא דפטר בעל לאשתו משבועה

(2) בין בעל בין יורשי בעל אין משביעין אותה ויורשי' על כתובתה ועל אפוטרופסות שלה בחיי בעל

(iii) ר' שמעון

(1) ברישא דידי' קאמר נגד רישא דמשנה ב'

(א) דאף היכא דפטר אשתו משבועה צריכין יורשי אשה לשבועה לגבות כתובתה

(i) מחמת דאית לי' כאבא שאול בן אימא מרים

(ii) ואגב שבועה זו משביעה נמי שבועה על אפוטרופסות שלה בחיי בעל

(ב) ובזה ניחא הא דברישא דמילת' מחמיר ר' שמעון וקאמר

(i) כל זמן – כלומר למרת פטור של בעל – אלו תובעת כתובתה צריכה שבועה ליורשי בעל על כתובתה ועל אפוטרופסות

(2) ובסיפא דידי' אית לי' נגד ר' אליעזר ומחלקותו במשנה א'

(א) דהיכא דלא תובעת כתובתה

(ב) אשר אף ליורשי בעל לא צריכה שבועה על כתובתה

(ג) אף יורשי בעל לא משביעין אותה שבועת על אפוטרופסות שלה בחיי בעל

(13) תוספות ד"ה לאפוקי

(א) שאלה

(i) האם נימא דלר' שמעון מיהת בעל גופי' משביעה שבועת אפוטרופסות אף היכא דלא תובעת כתובתה בשבועה

(ב) תשובה

(i) מסתבר דאף בעל לא משביעה אי לאו דתובעת כתובתה בשבועה

(ii) דלגבי מעשים שעשתה בחייו מה לי בעל מה לי יורשי בעל

(ג) קשיא

(i) אם כן

(ii) בסיפא דידי' אמאי קאמר ר' שמעון אשר דיקא יורשיין אין משביעין אותה שבועת אפוטרופסות היכא דלא משביעין אותה על כתובתה

(ד) תירוץ

(i) איידי דברישא דידי' מדובר דיקא ביורשי בעל

(ה) שאלה

(i) וברישא דידי' אמאי אמרת דמדובר דיקא ביורשי בעל

(ו) תשובה

(i) הך דאבא שאול בן מרים

(1) דלא מהני פטור דבעל לפטור לאשה משבועה כשגובה כתובתה

(2) דיקא כשגובה מיורשי בעל משתעי

(14) מהרש"א

(א) קשיא

(i) היכא דאשה אינה פוגמת בכתובתה לא צריכה שבועה לגבות כתובתה מבעל גופי'

(ii) ותיקשי לתוספות

(1) באמרם אשר בסיפא דידי' כיוון ר' שמעון למימר

(א) אשר אף בעל אינו משביעה שבועת אפוטרופסות אי לאו דמשביעה על כתובתה

(ב) לאיזו שבועה קא מכוון

(ב) תירוץ

(i) כל זמן דלא פטר בעל לאשה משבועה

(ii) מצי בעל למימר לה "אישתבע לי דלא פרעתוך"

(iii) ובסיפא קמ"ל ר' שמעון

(1) דהיכא דלא אמר בעל "אישתבע לי" דלא פרעתוך" לא מצי להשביעה על כתובתה

(2) ולכן לא מצי נמי להשביעה על אפוטרופסות

(ג) הקדמה

(i) ניהדר לרישא דר' שמעון

(1) דקבענו דדיקא ביורשין משתעי

(א) ומשמיענו דלמרת פטור בעל

(i) צריכה אשה שבועה לגבות כתובתה מיורשי בעל

(ii) ואגב שבועה זו משביעין אותה נמי שבועת אפוטרופסות

(ד) קשיא

(i) נוקמה לרישא דר' שמעון אף לבעל

(ii) לאשמועין

(1) דאלו משביעה בעל כתובתה באומרו "אישתבע לי דלא פרעתוך"

(2) משביעה נמי על אפוטרופסות

(ה) תירוץ

- (i) היכא דפטרה בעל משבועה אינו יכול לומר אישתבע לי דלא פרעתיך
- (ii) משא"כ
- (1) יורשי בעל דקבענו
- (א) דצריכה להון שבועה מחמת אבא שאול בן אימא מרים
- (ב) אפילו היכא דפטר אותן בעל משבועה
- (15) מהרש"א בפסקא "ודע"
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא פירש רב פפא לסיפא דר' שמעון בדומה לרב ששת
- (ii) דפליג על סיפא דמשנה ב' בדף פו:
- (iii) ונקודת מחלוקת זו היינו
- (1) אלו מצד מחלוקת אבא שאול ורבנן
- (2) משביעין לאשה שבועת אפוטרופסות היכא דמינה אותה אבי יתומים לעסקי יורשין לאחר מיתתו
- (iv) שים לב
- (1) דמהלך זו לכאורה ניחא יותר
- (א) דסיפא דר' שמעון אתיא דיקא לשבועה ליורשי בעל לאחר מיתת אביהן
- (ב) ולא איצטריך לרב פפא לדחוק ולפרש דלא קתני בה יורשין אלא אידי דרישא
- (ב) תירוץ
- (i) נראה לו לרב פפא דוחק למימר דמינה אבי יתומים לאשה שתהא אפוטרופיא לאחר מיתה
- (ii) ועדיף לי' לאוקמי' כשמינתה לעצמה
- (iii) וקבענו דבמינתה היא לעצמה כולי עלמא מודה דיורשי בעל משביעין אותה שבועת אפוטרופסות

דף פח:-פט.

סוגיא דהוציאה גט ואין עמו כתובה וכו'

בד"ה הוציאה גט כו' ולשמואל דאית ליה אין כו' הוציאה גט כו' ממש כו' עכ"ל ועיין בתוספות בפרק קמא דמציעא שכתבו גם דשמואל מצי סבר כו' יוחנן דלא אמר כלום והוציאה גט היינו עדי גט כו' עיין שם באורך

:

[דף פט עמוד א] בא"ד אף על פי שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כו' עכ"ל ר"ל דאית לן למימר דלא פליגי עליה דר"י וס"ל דטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום אלא במקום שכותבין כתובה דכיון דאין הכתובה בידה נאמן לומר פרעתי אבל במקום שאין כותבין כתובה מסברא דלא פליגי וס"ל נמי כו' דלא אמר כלום דאל"כ במה תגבה כתובתה ולקמן כתבו א"נ שמואל לית ליה דר"י דאמר לא אמר כלום כו' היינו אפילו במקום שאין כותבין כתובה דגט הוי במקום כתובתה כו' ודו"ק:

בא"ד דלמחר תגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גרשתיך וגם לא יוכל לומר פרעתי כו' עכ"ל דאם אין הגט בידה במקום דאין שם עדי הגט יוכל לומר לא גרשתיך וה"ה דיוכל לומר אין את אשתי אך מ"ש דגם לא יוכל לומר פרעתי ק"ק דהא אין הגט בידה נמי לא יוכל לומר פרעתי לפי מ"ש דלא אמר כלום לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה ויש ליישב דיוכל לומר פרעתי בב"ד אחר במגו דלא גרשתיך או במגו דאין את אשתי ודו"ק:

בא"ד וכ"ת יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר כו' עכ"ל ר"ל דאין כותבין שובר במלתא דאיכא לתקוני כי הכא שתוציא הגט מידה אבל במילתא דליכא לתקוני וא"א בענין אחר כותבין שובר לכ"ע כדמוכח לקמן בתוספות וק"ל:

בא"ד והיה לי שובר שלא תחזיר ותגבה בעדי מיתה כשתתאלמן כו' עכ"ל דאע"ג דכתובה בידה שאירע כך שכתב לה אין גובה בה כיון דבמקום שאין כותבין כתובה הוא ומשום גט נמי לא היה לו לחוש שכבר נקרע לפי דבריו אלא שהיה לו שובר שלא תחזור כו' דלהך חששא שתגבה בעדי מיתה א"א לתקוני אלא ע"י שובר וק"ל:

בא"ד והא יכול לבא לידי הפסד על ידי מה שנשאר גט וכתובה בידה כו' עכ"ל דהא בהוציאה עדי הגט מוקי לה אביי למאי דהדר ביה וכו' ואם כן נשאר הגט וכתובה בידה דבמקום שכותבין כתובה מוקי לה אביי וכיון דסבר אביי דאין כותבין שובר היכא דאיכא לתקוני מלתא ה"נ הכא איכא לתקוני מלתא שלא יבא לידי הפסד בבית דין אחר על ידי שתוציא הכתובה והגט מידה ותירצו בכתובה שיש עדים שנשרפה ובגט נמי כיון דמצוי אמרה בעינא לאינסובי ביה כו' דהכי אית ליה לאביי התם בפ"ק דמציעא וא"א לתקוני בגט רק ע"י שובר וק"ל:

בד"ה ש"מ כותבין כו' א"נ כל כמה דמצוי למידק מרישא מדקדק כו' עכ"ל ובהא דמשני במקום שאין כותבין הוא יתורץ נמי הסיפא דהיה לו שובר שלא תחזור ותגבה בעדי

מיתה כשתתאלמן כמ"ש התוס' לעיל דבמקום שאין כותבין א"א לתקוני כ"א ע"י שובר ודו"ק:

בד"ה גט גובה כו' דיכול לבא לידי הפסד כו' דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים כו' עכ"ל מפרש"י נראה שזו היה קושיית המקשה דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דאי לא תגבה לאחר מיתתו בתורת אלמנות כו' דהא ודאי בתורת גרושה לא הזרא גביא כו' ע"ש אבל התוספות לא ניחא להו לפרש כן פרכא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דא"כ לא הוה משני רב מידי דגט גובה עיקר כו' וכמ"ש התוספות הכא אלא דעיקר הפרכא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר דאל"כ ברישא שתשאר הכתובה בידיה יכול לבא לידי הפסד במקום שכותבין כתובה דלא יהיה נאמן לומר פרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך והסיפא דאינה גובה בכתובתה לא תקשי ליה דיפרש כר"י כמ"ש התוספות כל זה לעיל אך קשה לכאורה כיון דעיקר הקושיא היה לדברי התוס' מעיקרא שיפסיד במה שתשאר הכתובה בידיה שלא יוכל לומר פרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך אם כן אין תירוצם מספיק לקושייתם הכא דנהי דלרב גובה עיקר אפילו בעדי מיתה מ"מ תפסיד במה שתשאר הכתובה בידיה שלא יוכלו היתומים לטעון בב"ד אחר כשתביא עדי מיתה דפרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך ומהרש"ל כתב ליישב זה דצ"ל לרב דמוקי מתניתין בעדי הינומא או באלמנה עכ"ל ולא הבנתי דבריו דמ"מ במקום דליכא עדי הינומא יבואו היתומים לידי הפסד על ידי הכתובה שתשאר בידיה ובאלמנה נמי ליכא לאוקמא דמ"מ איכא מגו במקום שאין מכירין אותה שיוכלו לומר אין את אשתו דהכא לא שייך למימר בשתשאר הכתובה נמי בידיה יוכלו לומר פרעתיך במגו דלא גרשתיך דהא לא בתורת גירושין באת לגבות אלא בעדי מיתה ועוד אי באלמנה מוקמת למתניתין לרב לא ה"ל לרב למימר כלל גט גובה עיקר כו' אלא ה"ל לשנויי קושיא דמעיקרא ש"מ כותבין שובר בפשיטות דא"נ אין כותבין שובר לא יוכל לבא לידי הפסד כיון דאלמנה נשאה אבל נ"ל בזה במה שדקדקו לומר והם לא ידעו שהיתה גרושה כו' דמשמע אם הם ידעו שהיתה גרושה ליכא למיחש למידי שלא תוכל לגבות שנית כשתתאלמן על ידי הכתובה שהם יהיו נאמנים לומר שכבר גירשה וגבתה עיקר כתובה על ידי הגט כדמשמע בסיפא והשתא אין חילוק בין שתשאר הכתובה בידיה ובין שתגבה בעדי מיתה כיון שלא ידעו שהיא גרושה תגבה פעם שנית ותו לא מידי וק"ל:

[דף פט עמוד ב] גמרא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי כו' לכאורה קשה דלא הל"ל אלא דחסורי מיחסרא ומי הכריחו לומר דכולה רשב"ג ואימא דמסכנה ואילך פליגי כדס"ד מעיקרא ויש ליישב כיון דהשתא מפרש שלא בגט דאמר רשב"ג היינו שלא בגט ממש אבל יש עדי גט אין סברא שיהיה ת"ק פליג עליה דאל"כ לת"ק במאי גביא עיקר במסכנה ואילך וק"ל:

בפרש"י בד"ה מגלן דקאמר לעיל כו' חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי בפרעון הראשון החזירה כו' עכ"ל דאף מקום שאין כותבין והיינו לנשואין מ"מ הכא בארוסה למאי דבעי למימר דלית לה כלל אי לא כתב לה ע"כ איירי בשהיה לה כתובה ומ"מ בפרעון הראשון החזירה כו' ומשמע ליה למר קשישא הא דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו כו' איירי נמי בארוסה מיהו ק"ק מי הכריחו לפרש"י לפרש כן דמר קשישא

מוכח לה מהא דקאמר עדי מיתה גופייהו כו' כיון דאיכא לאוקמא בנשוואין וטפי ניהא לפרושי דמר קשישא מוכח לה שפיר מהא דקאמר לעיל אלמנה מן הארוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא כו' ואם נאמר שאין לארוסה כתובה אם לא כתב לה מה בכך כיון שלא יהיה לה כתובה שכבר החזירה יכולים לומר לה שלא היה לה כתובה כלל ויש ליישב דליכא לאוכוחי מידי מהא דלעיל דפריך שפיר ודלמא גירשה ומפקא כו' ותביא עדים שכתב לה כתובה ועל ידי הגט תגבה העיקר אבל לעיל בעדי מיתה גופייהו כו' כיון דאין לה כתובה אם לא כתב לה ה"ל לגבי ארוסה כמו במקום שכותבין ולא תגבה כ"א ע"י כתובה ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה שני גיטין כו' זמן ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה כו' עכ"ל ובסיפא דקתני שתי כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין כו' אינה גובה אלא א' ה"מ למיתני בכה"ג אפילו בב' כתובות וב' גיטין וקדמו ב' הכתובות לגט ראשון אלא דלפי הטעם לא הוה רבותא טפי וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) "גט ממש" משמעו שטר גט ולא עדי גט

(2) הקדמה ב'

(א) היכא דאשה מוציאה גט ממש ושטר כתובה לתבוע כתובתה

(ב) קורעין ב"ד לגט ולשטר כתובה

(3) הקדמה ג' על פי תד"ה הוציאה ומהרש"א בא"ד אף על פי

(א) שיטות בנאמנות בעל למימר פרעתי כתובת גרושה שלי

במקום שאין כותבין כתובה ולא הוציאה אלא עדי גט	במקום שאין כותבין כתובה והוציאה גט ממש	במקום שכותבין כתובה והוציאה שטר כתובה ולא הוציאה גט ממש	במקום שכותבין כתובה ולא הוציאה שטר כתובה בין שהוציאה גט ממש בין שלא הוציאה אלא עדי גט	במקום שכותבין כתובה והוציאה שטר כתובה וגט ממש	
אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	ר' יוחנן
אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	שמואל לשיטה א' בתוספות
נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	נאמן לומר פרעתי	אינו נאמן לומר פרעתי	שמואל לשיטה אי גמי בתוספות

(ב) שים לב

(i) אשר לשיטת ר' יוחנן

(1) אין לבעל נאמנות למימר פרעתי אפילו לא הוציאה אשה לגט ממש ולכתובה שלה במקום שכותבין כתובה

(ג) שים לב גם כן

(i) אשר לשיטה א' אליבא דשמואל

(1) אע"ג

(א) דשמואל פליג על ר' יוחנן במקום שכותבין כתובה

- (ב) ואית לי' דנאמן בעל למימר פרעתי היכא דאינה מוציאה שטר כתובה
(2) מכל מקום
- (א) במקום שאין כותבין כתובה והוציאה גט ממש או עדי גט
(ב) אינו נאמן לומר פרעתי דאל"כ לעולם לא תוכל לגבות כתובתה
(ii) משא"כ לשיטת אי נמי אליבא שמואל
(1) גט ממש הוי במקום כתובה במקום שאין כותבין כתובה
(2) ונאמן לומר פרעתי אי לאו דהוציאה גט ממש
(4) הקדמה ד'
(א) כולי עלמא מודי דנאמן בעל לומר פרעתי היכא דאית לי' מיגו
(ב) כגון
(i) היכא דלית לאשה לא גט ממש ולא עדי גט
(ii) נאמן בעל למימר פרעתי מיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך
(5) הקדמה ה'
(א) שמואל ס"ל דתקנו חכמים דמצי בעל לעכב מלפרוע כתובת אשתו עד שתוציא גט ממש
(i) אפילו לשיטות ובאופנים דאין בעל נאמן לומר פרעתי
(ii) ואפילו במקרה אשר בעל מודה דאכתי לא פרע לכתובתה
(ב) והיינו טעמא
(i) דאי לאו דתקנו לתקנה זו והי' בעל חייב לפרוע כתובתה אף כשלא הוציאה גט ממש
(ii) יוכל בעל להפסיד
(1) אם לאחר כך תבא לגבות עוד הפעם בבית דין ב' ותוציא לגט ממש באותו בית דין ב'
(2) כמו שנבאר בפרטיות להלן
(ג) קשיא
(i) בזה שתוכל לגבות בגט ממש לא מפסיד בעל
(ii) דהרי
(1) אלו לא תקנו דמצי בעל לעכב מלפרוע
(2) היתה יכולה לגבות בב"ד ב' אף אלו לא הוציאה גט ממש
(ד) תירוץ כמבואר בתוספות ד"ה הוציאה ובמהרש"א בא"ד דלמחר תגבה
(i) אכן יפסיד אלו לבסוף לא יהיו לה עדי גט בב"ד ב'
(ii) דהיכא דמוציאה לגט ממש בב"ד א' וקרעוהו בב"ד א' כדי שלא תוכל להוציאו בב"ד ב'
(iii) אז
(1) מפני דבב"ד ב' ליכא עדי גט
(2) נהימני' לבעל בב"ד ב'
(א) בטענת אין את אשתי או לא גרשתיך

(ב) או בטענת פרעתי במיגו דאי בעי אמר אין את אשתי או לא גרשתיך

(3) מה שאין כן היכא דיישאר גט ממש בידה

(א) דאלו תוציא לגט ממש בב"ד ב' יופרכו הני טענות והך מיגו

(ה) קשיא

(i) וליסמך בעל על שובר שיכתבו לו בבית דין א'

(ו) תירוץ

(i) שמואל אית לי'

(1) דאין כותבין שובר לנתבע שלא יפסיד משטרות שיכול להיות שנשארו בידי תובע

(2) במקום דאפשר לתקוני מילתא על ידי שיעכב לפרעון עד שיוציא תובע להני שטרות

(ז) קשיא

(i) אין הכי נמי

(1) דבזה דאינה גובה אלא בגט ממש ואשר בית דין א' קורעין לגט ממש

(2) שפיר תיקננו שלא יפסיד בעל בב"ד ב' אלו תבא לגבות עוד בתורת גרושה

(ii) אבל

(1) אכתי יפסיד אלו בבית דין ב' לאחר מיתתו תבא אשתו לתבוע כתובתה בתורת אלמנה

(2) דהרי אלמנה אין לה גט ומובן דלא יצריכו ב"ד ב' שתוציא לגט ממש

(ח) תירוץ כמבואר בתוספות ד"ה הוציאה ובמהרש"א בא"ד וכי תימא

(i) במקום שאי אפשר לתקן מילתא כולי עלמא מודי דכותבין שובר

(6) הקדמה ו

(א) קבענו דיכול להיות שיפסיד בעל היכא דלא הוציאה גט ממש

(ב) ונבאר להלן דבמקום שכותבין כתובה יכול להיות דיפסיד בעל היכא דלא הוציאה שטר כתובתה

(ג) ברם

(i) ר' יוחנן לא איכפת לי' הני הפסדים ואינו מתקן שיעכב בעל מלפרוע עד שתוציא גט ממש ושטר כתובה

(ii) משום דר' יוחנן אית לי'

(1) דכותבין שובר אף במקום דאפשר לתקוני מילתא

(2) ואיצטרך בעל למיסמך על שוברו ולשומרו מן העכברים

(7) משנה

(א) רישא

(i) הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה

(8) גמרא כמבואר בתוספות

(א) נוקטין בהוה אמינא

(i) דרישא מדובר במקום שכותבין כתובה

- (ii) ואשר "הוציאה גט" משמעו דהוציאה גט ממש
- (ב) קשיא לשמואל
- (i) הרי קבענו לשמואל דהיכא דלא מוציאה שטר כתובה במקום שכותבין כתובה נאמן בעל למימר פרעתי
- (ג) תירוצ
- (i) מיירי באופן דמודה בעל דאכתי לא פרע לכתובה
- (ד) קשיא לשמואל
- (i) "שמע מינה כותבין שובר" כדנבאר להלן
- (ii) ותיקשי לשמואל דס"ל דאין כותבין שובר
- (9) רש"י – שקלא וטריא דממנה יוצאת קושיית "שמע מינה אין כותבין שובר"
- (א) קשיא לשמואל
- (i) איצטריך לן לתקן שיעכב בעל מלפרוע כתובת אשתו עד שתוציא לשטר כתובה
- (ii) דאל"ה יפסיד בעל אלו תתבע לכתובתה עוד הפעם בב"ד ב'
- (ב) תירוצ
- (i) לא יפסיד בעל בב"ד ב'
- (ii) דהרי הוציאה לגט ממש בב"ד א' וקרעוהו
- (iii) וקבענו לשמואל דכדי לגבות בתורת גרושה צריכה אשה להוציא גט ממש
- (ג) קשיא
- (i) אין הכי נמי דלשמואל לא תוכל לתבוע בב"ד ב' בתורת גרושה
- (ii) ברם
- (1) כיון דלא הוציאה שטר כתובה
- (2) לאחר מיתת בעל
- (א) תוכל להפסיד ליורשי בעל
- (ב) על ידי שתתבע בב"ד ב' בתורת אלמנה
- (ג) ומחמת דלא למנה אין לה גט יספיק לה להוציא עדי מיתה ושטר כתובה
- (ד) השתא
- (i) כיון דקתני ברישא דמשנה דמציא למיגבי בב"ד א' מבלי להוציא לשטר כתובה
- (ii) ולא חוששין להפסד זה
- (iii) מוכרח דכותבין שובר
- (iv) וקשיא לשמואל דאית לי' דאין כותבין שובר
- (10) המשך דגמרא
- (א) תירוצ לשמואל
- (i) במשנה מדובר

- (1) או במקום שאין כותבין כתובה
 - (2) או במקום שכותבין כתובה והביאה ראיה דבמקרה זו לא כתב לה
 - (3) ולכן הוי מקום דאי אפשר לתקוני מילתא על ידי שתוציא לשטר כתובה
 - (4) ולכולי עלמא איצטריך בעל למיסמך על שובר
- (11) תוספות ד"ה הוציאה כמבואר במהרש"א בא"ד והא יכול

(א) הקדמה א'

(i) כבר ביארנו דאליבא דשמואל דס"ל אין כותבין שובר

(1) דכל היכא דתובעת כתובתה בתורת גרושה

(א) מחמת דחוששין להפסד בעל

(ב) מעכב בעל מלפרוע כתובתה עד שתוציא גט ממש

(ii) ועכשיו הוספנו לשמואל

(1) דבמקום שכותבין כתובה

(2) מחמת דחוששין להפסד בעל

(3) מעכב נמי בעל מלפרוע כתובתה עד שתוציא לשטר כתובה

(ב) הקדמה ב'

(i) אביי סבירא לי' כר' יוחנן דלא מצי בעל לעכב מלפרוע אפילו היכא דבמקום שכותבין כתובה לא הוציאה לא גט ממש ולא שטר כתובה

(ii) ברם אביי ס"ל כשמואל דאין כותבין שובר

(ג) קשיא

(i) הוה לי' לאביי לתקן שמעכב בעל מלפרוע כתובתה עד שתוציא לגט ממש ולשטר כתובה

(ד) תירוץ

(i) אביי מיירי באופן דאי אפשר לתקוני מילתא

(1) לגבי גט משום דאיצטריכא לגט ממש לאינסובי בי'

(2) לגבי שטר כתובה משום דאי אפשר לה להוציאו שיש עדים שנשרף

(ii) וקבענו דבמקום דאי אפשר לתקוני מילתא כולי עלמא מודי דכותבין שובר

(12) המשך דמשנה

(א) סיפא

(i) כתובה ואין עמה גט

(ii) היא אומרת אבד גיטי והוא אומר פרעתי בב"ד א' ואבד שוברי

(iii) לא יפרע

(ב) טענות בעל ואשה כמבואר ברש"י ובתוספות אליבא דרש"י

(i) אשה

(1) איני מוציאה גט ממש משום דאבד

(2) ברם יש לי עדי גט ומוציאה אני לשטר כתובה

(ii) בעל

(1) אין לך גט ממש משום דבב"ד א' הוצאת גט ממש בלי שטר כתובה וקרעוהו ב"ד א' לגט ממש

(2) ופרעתי לכתובתיך בב"ד א'

(א) מכח רישא דמשנה דידן לגבי "הוציאה גט ואין עמו כתובה"

(ב) דקתני דגובה כתובתה

(ג) הקדמה

(i) קבענו לשמואל דבמשנה מדובר במקום שאין כותבין כתובה

(ii) במקום שאין כותבין כתובה פשיטא לן

(1) אשר אלמנה גביא כתובתה בעדי מיתה לחודייהו

(2) ולא צריכה לא גט ממש ולא שטר כתובה

(ד) קשיא

(i) אלו צודק בעל דפרע לכתובתה בב"ד א'

(1) מוכרח דב"ד א' כתבו לו שובר

(2) כדי שלא יפסידו יורשיו בב"ד ב' לאחר שמת

(א) אלו תבא למיגבי עוד הפעם במקום שאין כותבין כתובה בתורה אלמנה

(ב) אשר יספיק לה עדי מיתה לחודייהו

(ii) ותיקשי לבעל דאמאי לא מוציא לשובר

(ה) תירוץ

(i) בעל טוען אשר אבד שובר שלו

(13) מהרש"א בא"ד והי' לי שובר

(א) שאלה

(i) אמאי לא פרשו תוספות דלהכי נקטו דמוכרח אשר ב"ד א' כתבו לו שובר

(ii) מחשש שמא תחזור ותגבה בב"ד ב' בתורת גרושה בגט ממש

(ב) תשובה

(i) הרי בעל גופי' טוען דבב"ד א' אכן הוציאה לגט ממש וקרעוהו ב"ד

(14) תוספות ד"ה שמע מינה

(א) קשיא

(i) בשלב

(1) דסלקא דעתא דגמרא דרישא במקום שכותבין כתובה איירי

(2) והקשו לשמואל דלכן מוכרח מרישא דכותבין שובר אף במקום דאפשר לתקיננו מילתא

(ii) אמאי לא הוכיחו נמי מסיפא דכותבין שובר

(1) דהרי נקטי במשנה

(א) דלפי טענת בעל הוה להו לב"ד א' למיכתב שובר

(ב) ואי לאו דנאמן בעל אשר אבד לשובר לא הוה מהימן בעל למימר דפרע לכתובתה בב"ד א'

(15) מהרש"א ד"ה שמע מינה

(א) שים לב דתירוץ דגמרא לקושיא מרישא מתרץ נמי קושיית תוספות מסיפא

(ב) דהיינו

(i) דבמשנה מדובר

(1) או במקום שאין כותבין כתובה

(2) או במקום שכותבין כתובה והביאה ראי' דבמקרה זו לא כתב לה

(ii) ולכן הוה מקום דאי אפשר לתקוני מילתא על ידי שתוציא לשטר כתובה

(iii) ולכולי עלמא איצטריך בעל למיסמך על שובר

(16) מהרש"א בא"ד והי' לי שובר

(א) קשיא

(i) השתא דקבענו דבסיפא מדובר במקום שאין כותבין כתובה וכו'

(ii) תיקשי דהאיך יתכן אשר עכשיו בב"ד ב' הוציאה אשה שטר כתובה לפנינו

(ב) תירוץ

(i) בעל טוען

(1) אשר במקרה זו כתב לה שטר כתובה אף על גב דהוה מקום שאין כותבין כתובה

(ג) שאלה

(i) אם כן היאך טוען בעל אשר בב"ד א' פרע לכתובתה אף על גב דלא הוציאה לשטר כתובה

(ד) תשובה

(i) טוען אשר בב"ד א' לא עלה בידו להוכיח דבמקרה כתב לה שטר כתובה זה

(17) מהרש"א ד"ה והי' לי שובר

(א) קשיא

(i) עכשיו דקבענו אשר בסיפא טוען בעל דבמקרה כתב לה שטר כתובה במקום שאין כותבין כתובה

(ii) אמאי לא מפרשי תוספות דהוצרך לשובר כדי שלא תיגבה בב"ד ב' בתורת אלמנה באותו שטר כתובה שטען דבמקרה כתב לה

(ב) תירוץ

(i) קבענו דבמקום שאין כותבין כתובה גביא אלמנה בעדי מיתה להודייהו

(ii) ולכן לא נפקא לתוספות מידי הא דאית לה נמי שטר כתובה

(18) המשך גמרא – תירוץ דגמרא לקושיית "שמע מינה כותבין שובר"

(א) הקדמה א'

- (i) רב אית לי' דבין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין כתובה
- (1) היכא דהוציאה גט ממש
- (א) אף בדטען בעל פרעתי משלם לעיקר כתובה
- (2) היכא דלא הוציאה גט ממש
- (א) אף בדלא טען בעל פרעתי לא משלם עיקר כתובה
- (ב) הקדמה ב'
- (i) רב אית לי' עוד דבין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין כתובה
- (1) היכא דהוציאה שטר כתובה אף על גב דלא הוציאה גט ממש
- (א) אף בדטען בעל פרעתי משלם מיהת לתוספת כתובה
- (2) היכא דלא הוציאה שטר כתובה אף על גב דהוציאה גט ממש
- (א) אף בדלא טען בעל פרעתי לא משלם לתוספת כתובה
- (ג) תירוץ
- (i) לעולם אימא לך דאין כותבין שובר
- (ii) ואפ"ה ברישא דמשנה לא יבא לבעל הפסד מזה דגובה כתובתה אע"ג דלא הוציאה לשטר כתובה
- (iii) משום דמשנה כרב אתיא
- (1) והא דקתני ברישא דגובה כתובתה
- (2) משמעו דגובה דיקא עיקר כתובה בגט ממש שלה
- (3) אשר לאח"כ קורעין אותו שלא תגבה בו לעיקר כתובה עוד הפעם בתורת גרושה
- (iv) ומיישבין בגמרא אף לסיפא דמשנה באופן אשר אינו מעניננו עכשיו
- (19) תוספות ד"ה גט גובה
- (א) הקדמה א'
- (i) מוכרח אפילו לרב
- (1) דמיהת אלמנה גובה עיקר כתובה בלא גט ממש
- (2) ודבמקום שכותבין כתובה סגי לה שטר כתובה למיגבי בין עיקר בין תוספת
- (3) דאי לאו הכי לעולם לא תוכל אלמנה לגבות עיקר כתובתה
- (ii) אגב אורחא דע
- (1) דלהלן נבאר לשיטת רב אשר במקום שאין כותבין כתובה גובה עיקר כתובה בתורת אלמנה בעדי מיתה לחודייהו
- (ב) הקדמה ב'
- (i) רב אית לי' בפרק גט פשוט דאין כותבין שובר
- (ג) קשיא לרב
- (i) השתא דאמרת דאין כותבין שובר
- (ii) תיקשי

- (1) דבהוציאה גט ואין עמה כתובה במקום שכותבין כתובה
- (2) לא תגבה אפילו עיקר כתובה עד שתוציא שטר כתובה

(iii) דהרי

- (1) אם תתאלמן לאחר שנתגרשה
- (2) יכול להיות שלא ידעו יתומים שנתגרשה לפני שמת אביהן
- (3) ובב"ד ב' בתורת אלמנה תגבה עיקר כתובה בעדי מיתה ושטר כתובה

(20) מהרש"א ד"ה גט גובה

(א) הקדמה

(i) קבענו לעיל אליבא דרש"י

- (1) דהיינו טעמא דגמרא דמקשין "שמע מינה כותבין שובר"
- (2) משום דהא גופא קשיא להו
- (א) דאי לאו דכותבין שובר
- (ב) תוכל גרושה לאחר מיתת בעל לגבות עוד הפעם בב"ד ב' בתורת אלמנה

(ב) ותיקשי

(i) דהוי להו לתוספות לנמק קושייתן ככה

- (1) האיך קס"ד לגמרא אשר קושיית "שמע מינה כותבין שובר" תתישב בהא דאוקמה למשנה אליבא דרב

(ג) תירוץ חלק א'

(i) מוכרח דתוספות פליגי ארש"י

- (1) וסבירא להו דבקושיית "שמע מינה כותבין שובר" לא כיוונה גמרא להקשות אשר אי לאו דכותבין שובר יפסיד בעל אלו לאחר מיתתו תגבה בב"ד ב' בתורת אלמנה
- (ii) אלא הכי כיוונה גמרא בקושייתה

(iii) הקדמה

(1) קבענו לעיל דבהוה אמינא נקטו בגמרא

- (א) דבמשנה מדובר אף במקום שכותבין כתובה
- (2) ונקטו נמי דמשנה אתיא כר' יוחנן בנקודות דלהלן
- (א) ברישא

(i) לא איכפת לן דלא הוציאה לשטר כתובה

(ii) משום

1. דעל כל פנים יכולה לגבות בב"ד ב' בעדי גט שלה מבלי להוציא גט ממש ושטר כתובה
2. דהרי קבענו לר' יוחנן דלית נאמנות לבעל למיטען פרעתי באופן זה
3. ונמצא דלא מפסיד בעל בהא דלא מוציאה שטר כתובה בב"ד א'

(ב) ובסיפא

(i) הגם דקבענו לר' יוחנן דגרושה מצי גביא בלי גט ממש

1. מכל מקום בסיפא מדובר באופן שלא הוציאה אפילו עדי גט
 2. וקבענו דבאופן זה נאמן בעל למימר פרעתי במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך
- (3) ובאמרם "שמע מינה כותבין שובר" מקשי

(א) דאי אמרת אין כותבין שובר

(ב) תיקשי ברישא

(i) דאין הכי נמי דמציא גבי בב"ד ב' אף בלי שטר כתובה

(ii) ברם מכל מקום יפסיד בעל מהא דנשאר שטר כתובה בידה

(ג) דאלו מוציאה שטר כתובה בב"ד א' ולא נשאר שטר כתובה בידה

(i) אז

1. בב"ד ב' כשטוענת בתורת גרושה

2. ה' נאמן בעל דפרע מיהת מנה

3. במיגו דאי בעי הוי אמר אלמנה נשאתיך

(ii) משא"כ

1. אלו לא מוציאה לשטר כתובה בב"ד א' ונשאר שטר כתובה בידה לית ליה האי מיגו

2. דהרי בשטר כתובה כתיב "בתולתא דא" ואשר בתולה נשאת

(ד) תירוץ חלק ב'

(i) וכיון דקבענו

(1) אשר תוספות מנמקין לקושיא "שמע מינה כותבין שובר" בחשש דתגבה בב"ד ב' בתורת גרושה

(2) ודבגמרא מתרצין אשר חששא זו לית לאמרה לרב דאית ליה דלא תוכל לגבות בתורת גרושה בלי גט ממש אשר כבר קרעוהו בב"ד א'

(ii) נמצא

(1) דקושיית תוספות דליחוש אשר לאחר מיתת בעל תבא לגבות בב"ד ב' בתורת אלמנה

(2) לא נכללה בקושיא דגמרא אשר "שמע מינה כותבין שובר"

(iii) ומובן הא דלא פירשו תוספות

(1) אשר קושייתן כבר נכללה בקושיית "שמע מינה כותבין שובר"

(21) תוספות – מהלך של "מיהו אי אמרינן"

(א) נקטנו לרב

(i) אשר במקום שכותבין כתובה מציא אלמנה לגבות דיקא בעדי ומיתה ושטר כתובה

(ב) עכשיו

- (i) אלו הוה אמרינן אשר בקושטא סבירא לי' רב
(ii) דאפילו במקום שכותבין כתובה גובה אלמנה לעיקר כתובה בעדי מיתה לחוד
(iii) הוה אתי שפיר
- (1) דלא הוה מפסיד בעל מהא דלאחר מיתת בעל תוכל לגבות בשטר כתובה שלה בתורת אלמנה
(2) דהרי על כל פנים תוכל לגבות בב"ד ב' בלא שטר כתובה
- (22) המשך מהרש"א ד"ה גט גובה

- (א) קשיא של מהרש"ל למהלך "מיהו אי אמרינן"
(i) אף אלו אמרת לרב דבמקום שכותבין כתובה גובה אלמנה לעיקר כתובה בעדי מיתה לחוד
(ii) מ"מ יפסיד בעל בזה שנשאר שטר כתובה בידה
(iii) דהרי

- (1) אלו היתה מוציאה שטר כתובה בב"ד א' כדי שיקרעו אותו
(2) אז
(א) לאחר מיתת בעל אם תבא לגבות עוד הפעם בב"ד ב' בתורת אלמנה
(ב) יוכלו יתמי למיטען אשר גרושה היתה ופרע אביהן לכתובתה כשגרשה
(3) ונהימני אותן מיהת לגבי מנה במיגו דאי בעי הוה אמרי אבינו אלמנה נשאתיך ואין כתובותיך אלא מנה
- (iv) משא"כ

- (1) אלו לא מוציאה לשטר כתובה בב"ד א' ונשאר בידה
(2) יופרך אותו מיגו
(3) דבשטר כתובה כתיב "בתולתא דא"

(ב) תירוץ א' דמהרש"ל

- (i) תוספות בתירוץ נקטי
(1) דברישא דמשנה מדובר דיש לאשה עדי הינומא דבתולה נשאת
(2) דלכן אף אלו לא נשאר שטר כתובה בידה הופרך מיגו דיתמי

(ג) תירוץ ב' דמהרש"ל

- (i) תוספות בתירוץ נקטי
(1) דברישא דמשנה איתנהו עדים אשר אלמנה היתה כשנשאת לבעל
(2) ונוקטין אשר אף בב"ד ב' יהיו אותן עדים
(3) דלכן

(א) אף בב"ד ב' יכירו דאלמנה היתה כשנשאת

(ב) וגם בלא מיגו לא תוכל לגבות אלא מנה

(23) המשך מהרש"א

(א) חלק א'

- (i) קשיא לתירוץ א' דמהרש"ל
 (1) דוחק לאוקי לרישא דמשנה דיקא בדאיכא עדי הינומא
 (ב) חלק ב'
- (i) קשיא לתירוץ ב' של מהרש"ל
 (1) אף בדאיכא עדים דאלמנה נשאת
 (א) אכתי יכול להיות דיפסידו יתמי
 (i) אלו לא מוציאה לשטר כתובה בב"ד א'
 (ii) ולאחר מיתת ב"ד תבא לגבות בב"ד ב' בתורת אלמנה
 (2) דאלו מוציאה לשטר כתובה בב"ד א' ולא נשאר שטר כתובה בידה
 (א) בב"ד ב' במקום דב"ד אין מכירין אשר אשה זו נשאת היתה לבעל
 (ב) הוי יתמי נאמנים למימר אבינו בחייו פרע לך כתובתיך בתורת גרושה
 (ג) במיגו דאי בעי הוי אמרי אין את אשתו של אבינו
 (3) ברם
 (א) אלו לא מוציאה שטר כתובה בב"ד א' ונשאר בידה
 (i) לית להו ליתמי האי מיגו בב"ד ב'
 (ii) דהרי משטר כתובה מוכח דאשתו של אביהם היתה
 (ג) תירוץ
- (i) לא מפסדי יתומים בהא דנשאר שטר כתובה בידה
 (1) דאכתי יוכלו למימר אבינו פרע לכתובתיך לאחר שגרשך במיגו דאי בעי אמרי דלא גרשתיך
- (ד) קשיא
 (i) הרי אף היא אמרה דלא גרשה ודתובעת דיקא מתורת אלמנות
 (ii) ולא הוי יועיל להן כלום למיטען דלא גרשתיך
 (ה) קושיא נוספת לתירוץ ב' דמהרש"ל דמיירי בדאיכא עדים דאלמנה נשאת
 (i) הקדמה
 (1) קבענו לשיטת תוספות
 (א) דבקושיית גמרא של "שמע מינה אין כותבין שובר"
 (ב) מהא דכתיב ברישא דמשנה אשר הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה
 (2) כיוונה גמרא להקשות
 (א) דאלו אין כותבין שובר
 (ב) יפסיד בעל אלו תבא בב"ד למיגבי בתורת גרושה
 (i) דאלו מוציאה לשטר כתובה בב"ד א' ולא נשאר בידה
 (ii) יהא בעל נאמן למימר פרעתי מיהת מנה

(iii) במיגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך ואין לך אלא מנה

(ג) משא"כ כשלא מוציאה לשטר כתובה בב"ד א' וישאר שטר כתובה בידה

(i) לא יהא לו מיגו זה

1. משום דבשטר כתובה כתיב "בתולתא דא"

2. דמברר אשר בתולה נשאת

(ii) קשיא

(1) השתא דאוקמת לרישא דמדובר בדאיכא עדים דאלמנה נישאת

(2) הרי אף בלי מיגו לא ישלם בעל אלא מנה בין בב"ד א' בין בב"ד ב'

(3) ונמצא דלא מפסיד מידי מהא דאיפרך מיגו דילי' מחמת דנשאר שטר כתובה בידה

(24) מהרש"א – תירוץ לקושיית מהרש"ל

(א) הקדמה

(i) ניהדר לקושיית תוספות לרב:

(1) השתא דאמרת דאין כותבין שובר

(2) תיקשי

(א) דבהוציאה גט ואין עמה כתובה במקום שכותבין כתובה

(ב) לא תגבה אפילו עיקר כתובה עד שתוציא שטר כתובה

(3) דהרי

(א) אם תתאלמן לאחר שנתגרשה

(ב) יכול להיות שלא ידעו יתומים שנתגרשה לפני שמת אביהן

(ג) ובב"ד ב' בתורת אלמנה תגבה עיקר כתובה בעדי מיתה ושטר כתובה

(ב) תירוץ

(i) מקושיית תוספות משמע

(1) דאלו יודעין יתומים שנתגרשה לפני מיתת אביהן

(א) נאמנים יתמי בב"ד ב' למיטען דגרובה היתה ולכן לא תוכל לגבות בתורת גרושה

(ב) בדומה לסיפא דמשנה בהוציא כתובה ואין עמה גט דאינה גובה כלום

(2) ולכן לא הקשו קושייתן אלא באופן דאינן יודעין שהיא גרושה

(ii) השתא

(1) אלו הוי הני יתמי טוענין דנתגרשה ופרע אביהן לכתובתה

(2) לדעתן משקרין

(3) ולכן אין לנו לעשות תקנה כדי שלא יפסידו מיגו שיסייע להם בטענה זו

דף פט:

גמרא אלא כולה

דף פט עמוד ב] גמרא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי כו' לכאורה קשה דלא הל"ל אלא דחסורי מיחסרא ומי הכריחו לומר דכולה רשב"ג ואימא דמסכנה ואילך פליגי כדס"ד מעיקרא ויש ליישב כיון דהשתא מפרש שלא בגט דאמר רשב"ג היינו שלא בגט ממש אבל יש עדי גט אין סברא שיהיה ת"ק פליג עליה דאל"כ לת"ק במאי גביא עיקר במסכנה ואילך וק"ל:

(1) הקדמה א' אליבא דרב

(א) שיטת תנא קמא במשנה

(i) חלק א'

(1) תקנו חכמים אשר

(א) אשה גרושה צריכה להוציא גט ממש לגבות עיקר כתובה

(ב) ואשר אשה גרושה צריכה להוציא שטר כתובה לגבות תוספת כתובה

(ii) חלק ב'

(1) אפילו כשאשה גרושה מוציאה גט ממש ושטר כתובה

(א) היכא דאמר בעל פרעתי וליכא עדי גירושין

(ב) נאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתי'

(iii) חלק ג'

(1) במשנה כתיב דבהוציאה כתובה ואין עמה גט אינה גובה כתובה

(2) ומשמע דלא גובה עיקר גט ואף לא גובה תוספת כתובה

(3) ומוכרח דהיינו טעמא

(א) דאע"פ שקיימה תקנת חכמים לגבי תוספת כתובה דהרי הוציאה שטר כתובה

(ב) מ"מ נאמן בעל במיגו למימר פרעתי דמדובר באופן שלא הוציאה עדי גט

(ב) שיטת ר' שמעון בן גמליאל

(i) ס"ל כתנא קמא חוץ מזה

(1) דבמקום סכנה דלית לאשה גט ממש

(2) מכל מקום גובה עיקר כתובה

(א) דבמקום סכנה לא תקנו חכמים דאיצטריך לה גט ממש למיגבי עיקר כתובה

(ב) ומיירי באופן דמוציאה מיהת עדי גט דלכן אין בעל נאמן לומר פרעתי

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) לא יתכן

- (1) דתנא קמא באופן דליכא עדי גט משתעי
- (2) משא"כ ר' שמעון בן גמליאל דבאיכא עדי גט משתעי

(ב) תירוץ

(i) חלק א'

- (1) מעולם לא פליגי תנא קמא ור' שמעון בן גמליאל
- (2) דתרווייהו סבירא להו אשר במקום סכנה לא תקנו חכמים אשר אשה צריכה גט ממש לגבות עיקר כתובה

(ii) חלק ב'

- (1) משנה חסורי מחסרא ואף לגבי שלא במקום סכנה יש חלוקה אחת באופן דאיכא עדי גירושין דהיינו

(iii) הוציאה כתובה ואין עמה גט שלא במקום סכנה

(1) בדליכא עדי גירושין

- (א) אין אשה גובה עיקר כתובה משום דלא קיימא תקנת חכמים ולא איכפת לן אלו טען בעל פרעתי
- (ב) אין אשה גובה תוספת אע"ג דקיימא תקנת חכמים משום דטעין בעל פרעתי ונאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתי'

(2) בדאיכא עדי גירושין

- (א) אין אשה גובה עיקר כתובה מכח תקנת חכמים ולא איכפת לן אלו טען בעל פרעתי
- (ב) גובה תוספת כתובה משום דקיימא לתקנת חכמים ובעל אינו נאמן לטעון פרעתי דלית לי' מיגו

(iv) במקום סכנה

(1) בדליכא עדי גירושין

(א) אינה גובה לא עיקר כתובה ולא תוספת

(i) אע"ג דליכא תקנת חכמים לגבי גט וקיימא תקנת חכמים לגבי כתובה

(ii) דנאמן בעל לטעון פרעתי במיגו

(2) בדאיכא עדי גירושין

(א) גובה עיקר גט ותוספת

(ב) דהרי

(i) לגט ממש ליכא תקנת חכמים

(ii) קיימא לתקנת חכמים לגבי שטר כתובה

(iii) ובעל אינו נאמן לטעון פרעתי דלית לי' מיגו

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לתרץ קושיא דגמרא

- (1) למה איצטריך להו למימר אשר תנא קמא מודה לר' שמעון בן גמליאל אשר במקום סכנה ליכא תקנת חכמים לגבי גט
- (2) הרי קבענו דעיקר תירוץ היינו דחסורי מחסרא ואף לגבי שלא במקום סכנה בחלוקה אחת מדובר באופן דאיכא עדי גירושין
- (3) נמצא דלתרין קושייתן סגי למימר ככה:
- (ii) חלק א'
- (1) בקושטא לתנא קמא אף במקום סכנה איכא תקנת חכמים לגבי גט
- (2) ורשב"ג פליג ואית לי' דבמקום סכנה ליכא תקנת חכמים לגבי גט
- (iii) חלק ב'
- (1) משנה חסורי מחסרא
- (2) הוציאה כתובה ואין עמה גט שלא במקום סכנה
- (א) בדליכא עדי גירושין
- (i) בין לתנא קמא בין לר' שמעון בן גמליאל
- (ii) אין אשה גובה עיקר כתובתה משום דלא קיימא תקנת חכמים ולא איכפת לן אלו טען בעל פרעתי
- (iii) אין אשה גובה תוספת אע"ג דקיימא תקנת חכמים משום דטעין בעל פרעתי ונאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתי'
- (ב) בדאיכא עדי גירושין
- (i) בין לתנא קמא בין לר' שמעון בן גמליאל
- (ii) אין אשה גובה עיקר כתובה מכה תקנת חכמים ולא איכפת לן אלו טען בעל פרעתי
- (iii) גובה תוספת כתובה משום דקיימא לתקנת חכמים ובעל אינו נאמן לטעון פרעתי דלית לי' מיגו
- (3) במקום סכנה
- (א) לתנא קמא בדליכא עדי גירושין
- (i) אינה גובה לא עיקר כתובה ולא תוספת
- (ii) דהרי לגבי גט לא קיימא לתקנת חכמים ולא איכפת לן אלו טען בעל פרעתי
- (iii) ולגבי כתובה אע"ג דקיימא לתקנת חכמים מ"מ נאמן בעל לומר פרעתי
- (ב) לר' שמעון בן גמליאל בדליכא עדי גירושין
- (i) נמי אינה גובה לא עיקר כתובה ולא תוספת
- (ii) אע"ג דליכא תקנת חכמים לגבי גט וקיימא תקנת חכמים לגבי כתובה
- (iii) דנאמן בעל לטעון פרעתי במיגו
- (ג) לתנא קמא בדאיכא עדי גירושין
- (i) אינה גובה עיקר גט אבל גובה תוספת
- (ii) דהרי

1. לגט ממש לא קיימא תקנת חכמים
 2. וקיימא לתקנת חכמים לגבי שטר כתובה
 3. ובעל אינו נאמן לטעון פרעתי דלית לי' מיגו
- (ד) לר' שמעון בן גמליאל בדאיכא עדי גירושין
- (i) גובה עיקר גט ותוספת
 - (ii) דהרי

1. לגט ממש ליכא תקנת חכמים
2. וקיימא לתקנת חכמים לגבי שטר כתובה
3. ובעל אינו נאמן לטעון פרעתי דלית לי' מיגו

(ב) תירוץ

- (i) מסתבר אשר תנא קמא סבירא לי' כר' שמעון בן גמליאל במקום סכנה בדאיכא עדי גט
 - (ii) דאם לא כן
- (1) לתנא קמא בשעת הסכנה בשום אופן לא תוכל לגבות עיקר כתובתה
 - (2) דהרי אי אפשר לה להוציא אלא עדי גט ומה לה לעשות עוד

רש"י ד"ה מנלן

בפרש"י בד"ה מנלן דקאמר לעיל כו' חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי בפרעון הראשון החזירה כו' עכ"ל דאף מקום שאין כותבין והיינו לנשואין מ"מ הכא בארוסה למאי דבעי למימר דלית לה כלל אי לא כתב לה ע"כ איירי בשהיה לה כתובה ומ"מ בפרעון הראשון החזירה כו' ומשמע ליה למר קשישא הא דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו כו' איירי נמי בארוסה מיהו ק"ק מי הכריחו לפרש"י לפרש כן דמר קשישא מוכח לה מהא דקאמר עדי מיתה גופייהו כו' כיון דאיכא לאוקמא בנשואין וטפי ניחא לפרושי דמר קשישא מוכח לה שפיר מהא דקאמר לעיל אלמנה מן הארוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גירשה ומפקא כו' ואם נאמר שאין לארוסה כתובה אם לא כתב לה מה בכך כיון שלא יהיה לה כתובה שכבר החזירה יכולים לומר לה שלא היה לה כתובה כלל ויש ליישב דליכא לאוכוחי מידי מהא דלעיל דפריך שפיר ודלמא גירשה ומפקא כו' ותביא עדים שכתב לה כתובה ועל ידי הגט תגבה העיקר אבל לעיל בעדי מיתה גופייהו כו' כיון דאין לה כתובה אם לא כתב לה ה"ל לגבי ארוסה כמו במקום שכותבין ולא תגבה כ"א ע"י כתובה ותו לא מידי ודו"ק:

(1) גמרא

(א) רב

(i) הקדמה א'

(1) בין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין כתובה

(2) כדי לגבות עיקר כתובה בתורת גרושה

(א) צריכה אשה להוציא גט ממש

(ב) ולא צריכה להוציא שטר כתובה

(ii) הקדמה ב'

(1) כדי לגבות עיקר כתובה בתורת אלמנה דאין לה גט

(א) במקום שאין כותבין כתובה בעדי מיתה סגי

(ב) במקום שכותבין כתובה צריכה נמי להוציא שטר כתובה

(iii) הקדמה ג'

(1) אין כותבין שובר

(ב) קשיא לרב

(i) במקום שכותבין כתובה

(ii) כשבאת אשה לפני ב"ד א' לגבות בתורת אלמנה ומוציאה שטר כתובתה

(iii) תיקשי

(1) דמאחר דאמרת אין כותבין שובר ניחוש דלמא

(א) גרשה ולאח"כ מת בעלה ולא נודע גירושין שלה לב"ד א'

(ב) ואכתי יש לה גט ממש

(2) ואם תגבה בב"ד א' בעדי מיתה ושטר כתובתה בתורת אלמנה

(א) אין הכי נמי

(i) דב"ד א' יקרעו לשטר כתובה שלה

(ii) ומפני דלא יהא לה שטר כתובה לא תוכל לגבות לאח"כ בב"ד ב' בתורת אלמנה

(ב) אבל מכל מקום תוכל להוציא גט ממש שלה בב"ד ב' ולגבות עיקר כתובתה עוד הפעם בתורת גרושה

(ג) תירוץ

(i) צודק

(ii) לא גביא עיקר כתובה בב"ד א' בתורת אלמנה אלא ביושבת תחת בעלה דידוע שלא גרשה

(ד) קשיא א'

(i) באלמנה מן האירוסין אין לתרץ דמיירי כשהיתה יושבת תחת בעלה

(ה) תירוץ

(i) מובן דלא יתכן לתקן אשר אלמנה לא תגבה עיקר כתובתה אלא באופן דמוציאה גט ממש

(ii) והיכא דאי אפשר לתקן מילתא אף רב מודה דאיצטרך בעל למיסמך על שובר

(2) המשך גמרא

(א) הי לך קשיא ב' דממנו גם כן נוכיח דכותבין שובר היכא דאי אפשר לתקן מילתא

(i) קשיא ב'

(1) קבענו דעדי מיתה סגי לגבות עיקר כתובה בתורת אלמנה במקום שאין כותבין כתובה

(2) השתא

(א) כשגובה אשה בב"ד א' לעיקר כתובה בתורת אלמנה בלא שטר כתובה במקום שאין כותבין כתובה

(ב) ליחוש דלמא הדר גביא עיקר כתובה שנית בב"ד ב' בתורת אלמנה בלי שטר כתובה במקום שאין כותבין כתובה

(ii) אלא מוכרח דכותבין שובר במקום שאי אפשר לתקן מילתא

(ב) שים לב

(i) דלא מבורר בקשיא ב'

(1) אלו מכוונין להקשות דיקא לגבי אלמנה מן הנשואין

(2) או דמכוונין נמי להקשות לגבי אלמנה מן האירוסין

(3) כדנבאר בפרטיות להלן

(3) המשך גמרא

(א) מר קשישא

(i) משקלא וטריא דלעיל מצינו למידק אשר אלמנה מן האירוסין אית לה עיקר כתובה אף היכא שלא כתב לה שטר כתובה

(4) רש"י

(א) מר קשישא מידק לה מן קושיא ב' דלעיל ככה:

(i) חלק א'

- (1) הגם דבקושיא ב' לא מפרשין באיזו אלמנה מדובר
- (2) נוקט מר קשישא דמדובר בין באלמנה מן הנשואין בין באלמנה מן האירוסין

(ii) חלק ב'

- (1) קבענו דבקושיא ב' מדובר במקום שאין כותבין כתובה
- (2) השתא

(א) אי אמרת דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה דיקא בדכתב לה שטר כתובה אשר במקום שאין כותבין כתובה לא הוצרך אלא לאלמנה מן האירוסין

(ב) נמצא

(i) דלגבי אלמנה מן האירוסין בקשיא א' אשר נוקטין דגביא בב"ד א'

(ii) מדובר באופן שכתב לה שטר כתובה

(3) ואין הכי נמי

(א) אשר בב"ד א' יכולה להוציא לאותו שטר כתובה למיגבי עיקר כתובתה

(4) ברם תיקשי

(א) כיון דהוציאה לאותו שטר כתובה בב"ד א' ומובן דקרעו בב"ד א' לשטר כתובה זה

(ב) הרי לא נשאר שטר כתובה בידה

(ג) והאיך מקשין אשר בלי שטר כתובה יכול להיות דבב"ד ב' תגבה עוד הפעם בתורת אלמנה מן האירוסין

(5) אלא מוכרח

(א) דלאלמנה מן האירוסין לא איצטריך שטר כתובה

(ב) ואשר בדומה לאלמנה מן הנשואין יש לה עיקר כתובה מכח תנאי בב"ד

(5) מהרש"א

(א) קשיא א' לרש"י

(i) הרי יכול להיות

(1) אשר בקושטא הך קשיא ב' לא הקשו אלא לאלמנה מן הנשואין

(2) ואשר אלמנה מן האירוסין אכן אין לה כתובה בדלא כתב לה

(ב) קשיא ב' לרש"י

(i) מקשיא א' לעיל

(1) דבהדיא מדובר באלמנה מן האירוסין

(2) נמי מוכח דאלמנה מן האירוסין יש לה עיקר כתובה אף בלא כתב לה

(3) וטפי הוי למר קשישא למיסמך על קשיא א' דבהדיא מפרשי דמדובר באלמנה מן האירוסין

(ג) הי לך ההוכחה מן קשיא א' אשר אלמנה מן האירוסין יש לה עיקר כתובה אף בלא כתב לה

(i) חלק א'

- (1) אלו אמרת אשר אלמנה מן האירוסין לית לה עיקר כתובה בדלא כתב לה
- (2) מובן דלא שנא גרושה מן האירוסין דאף היא לית לה עיקר כתובה בדלא כתב לה

(ii) חלק ב'

- (1) קבענו דבקשיא א' מקשין לרב דבמקום שכותבין כתובה
 - (2) כשבאת אשה לפני ב"ד א' לגבות בתורת אלמנה ומוציאה שטר כתובתה
 - (3) יכול להיות
 - (א) דגרשה ולאח"כ מת בעלה ולא נודע גירושין שלה לב"ד א'
 - (ב) ואכתי יש לה גט ממש
 - (4) ואם תגבה בב"ד א' בעדי מיתה ושטר כתובתה בתורת אלמנה
 - (א) אין הכי נמי
 - (ב) דב"ד א' יקרעו לשטר כתובה שלה
 - (ג) ומפני דלא יהא לה שטר כתובה לא תוכל לגבות לאח"כ בב"ד ב' בתורת אלמנה
 - (ד) אבל מכל מקום לשיטת רב
 - (i) כדי לגבות עיקר כתובתה עוד הפעם בתורת גרושה
 - (ii) יספיק שתוציא גט ממש שלה בב"ד ב'
- (ד) ומזה מצינו לדייק ככה:

(i) אלו גרושה מן האירוסין צריכה שטר כתובה מיוחד

- (1) לא תוכל לגבות בב"ד ב' אף בגט ממש בלי שטר כתובה מיוחד זה
- (2) ותיקשי לקושיא א' אמאי חוששין אשר תגבה עוד הפעם בב"ד ב' בתורת גרושה

(ii) אלא מוכרח

- (1) דגרושה מן האירוסין לא בעיא שטר כתובה
- (2) ומזה נפשוט נמי דאלמנה מן האירוסין נמי לא בעיא שטר כתובה

(ה) תירוץ חלק א'

(i) אין הכי נמי

- (1) דאלו אלמנה מן האירוסין לית לה עיקר כתובה אי לא כתב לה שטר כתובה
- (2) מובן דאף גרושה מן האירוסין לית לה עיקר כתובה אי לא כתב לה שטר כתובה

(ii) ברם מסתבר דשונין הן בזה

- (1) אשר לגרושה מן האירוסין
 - (א) דאיצטריך לה להוציא גט ממש
 - (ב) סגי לה בהוצאת עדים אשר כתב לה שטר כתובה
 - (ג) דהרי גובה בגט ממש ולא בשטר כתובה
- (2) משא"כ אלמנה מן האירוסין

- (א) דלא מוציאה גט ממש ולא גביא בגט ממש
- (ב) איצטריך לה להוציא הך שטר כתובה
- (ג) משום דדומה דין שלה למקום שכותבין כתובה
- (ד) אשר קבענו אליבא דרב דאיצטריך אפילו לאלמנה מן הנשואין להוציא שטר כתובה כדי לגבות בו
- (ו) תירוץ חלק ב'
- (i) ולכן מובן
- (1) אשר יכול להיות דאין לגרושה מן האירוסין ולא למנה מן האירוסין עיקר כתובה אא"כ כתב לה שטר כתובה
- (2) ואפילו הכי לגבי קשיא א' יכול להיות
- (א) אשר בב"ד ב'
- (i) תוציא גט ממש ועדים אשר היתה לה שטר כתובה
- (ii) ובזה תוכל לגבות בתורת גרושה מן האירוסין
- (ii) משא"כ בקשיא ב'
- (1) מוכרח דיש לאלמנה מן האירוסין עיקר כתובה אף בלא כתב לה
- (2) דאלו אמרת דאיצטריך שיכתוב לה שטר כתובה
- (3) תצטרך בב"ד ב' כשגובה בתורת אלמנה להוציא לשטר כתובה זה
- (4) ולא תוכל להוציאו דהרי כבר קרעוהו ב"ד א'
- (iii) שים לב
- (1) דמאחר דקובעין אשר אלמנה מן האירוסין יש לה עיקר כתובה אף בלא כתב לה
- (2) מובן דמכ"ש גרושה מן האירוסין נמי יש לה עיקר כתובה אף בלא כתב לה

תוספות ד"ה שני גיטין

בד"ה שני גיטין כו' זמן ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה כו' עכ"ל ובסיפא דקתני שתי כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין כו' אינה גובה אלא א' ה"מ למיתני בכה"ג אפילו בב' כתובות וב' גיטין וקדמו ב' הכתובות לגט ראשון אלא דלפי הטעם לא הוה רבותא טפי וק"ל:

(1) משנה כמבואר ברש"י

(א) שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות

(ב) כלומר

(i) היכא דזמן כתובה ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שני' קודם לזמן גט שני

(ii) גובה שתי כתובות שהרי גירשה והחזירה וכתב לה כתובה שני'

(ג) שתי כתובות וגט אחד שקדמו שתיהן לגט וכן כתובה שקדמה לשתי גיטין

(i) אין לה אלא אחת שעל מנת כתובה הראשונה החזירה

(2) מהרש"א

(א) הוה מצי נמי למיתני בכה"ג

(i) דאפילו בב' כתובות וב' גיטין וקדמו ב' כתובות לגט ראשון

(ii) נמי אין לה אלא אחת שעל מנת חדא כתובה החזירה כדמפרשי בגמרא

(iii) אלא דלא הוי רבותא טפי

הדרן עלך הכותב